

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE
FAKULTA BEZPEČNOSTNĚ PRÁVNÍ
Katedra kriminální policie

**Teroristická organizace Al-Káida: Popis a analýza
vývoje v čase**

Bakalářská práce

**The Al-Qaeda Terrorist Organization: A Description and
Analysis of Developments Over Time**

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
plk. v.v. Mgr. Fiedler Vlastimil

AUTOR PRÁCE
Viktorie Bartošková

Praha
2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovávala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury

V Kroměříží dne . . 2024

.....

Viktorie BARTOŠKOVÁ

Poděkování

V první řadě mé poděkování patří vedoucímu mé bakalářské práce plk. v.v. Mgr. Vlastimilu Fiedlerovi za konzultace, trpělivost, rady a vedení, které mi poskytl v průběhu zpracovávání mé bakalářské práce. Dále chci poděkovat rodině a svým přátelům, kteří mi byli v průběhu zpracování práce velkou oporou.

Anotace

Tato bakalářská práce pojednává o vývoji teroristické organizace Al-Káida, se zaměřením na analýzu a popis od jejího vzniku a vývoje až po současnost. Rovněž poskytuje základní informace o významných osobnostech, které stály za vznikem a formováním organizace. Pojednává o provedených útocích a některých ze známějších odnoží organizace. Byly vybrány především útoky, které ve velké míře její vývoj ovlivnily a ty jsou v práci podrobněji rozebrány. Práce se rovněž zabývá financováním Al-Káidy, její ideologií i strategií, která se v průběhu jejího působení měnila a vyvíjela. Součástí práce je také SWOT analýza zaměřená na danou organizaci, ve které jde o fungování organizace v současnosti a její příležitosti spojené s možným budoucím vývojem.

Klíčová slova

Al-Káida, terorismus, islám, džihád, Usáma bin Ládín, útoky

Annotation

This bachelor's thesis discusses the development of the Al-Qaeda terrorist organization, focusing on analysis and description from its origin and development to the present. It also provides basic information about important personalities who were behind the creation and formation of the organization. It discusses the attacks carried out and some of the more well-known offshoots of the organization. Attacks that largely influenced its development were selected and are discussed in more detail in the work. The work also deals with the financing of Al-Qaeda, its ideology and strategy, which changed and developed during its operation. The work also includes a SWOT analysis focused on the organization in question, which deals with the functioning of the organization at present and its opportunities associated with possible future development.

Keywords

Al-Qaeda, terrorism, Islam, jihad, Osama bin Laden, attacks

Obsah

Úvod.....	7
1 Vymezení stěžejních pojmů.....	9
1.1 Terorismus.....	9
1.2 Islám.....	10
1.3 Islámský fundamentalismus.....	11
1.4 Salafismus.....	12
1.5 Wahhábismus.....	12
1.6 Džihád.....	13
1.7 Sebevražedný terorismus.....	14
2 Významné osobnosti.....	16
2.1 Usáma bin Ládín.....	16
2.2 Ayman al-Zawahiri.....	17
3 Afghánský konflikt a počátky Al-Káidy.....	19
3.1 Afghánský konflikt.....	19
3.2 Zrod Al-Káidy.....	23
3.3 Súdán.....	25
3.4 Zpět v Afghánistánu.....	26
3.5 První útoky.....	27
3.6 Financování před útoky 11. září.....	28
3.7 Útok 11. září 2001.....	30
4 Vývoj po 11. září.....	32
4.1 Struktura organizace po útocích.....	38
4.1.1 Jones Seth a jeho dělení struktury organizace.....	39
4.2 Financování po útocích 11. září.....	40
4.3 Strategie Al-Káidy po roce 2003.....	41
4.3.1 Abú Musab az-Zarkáví a Al-Káida v Iráku.....	42
4.4 Al-Káida v islámském Magrebu.....	46
4.5 Jemenská Al-Káida.....	46
4.6 Pokračování Al-Káidy od roku 2006.....	46
5 Dopadení bin Ládína.....	49
5.1 Po smrti bin Ládína.....	50
5.2 Třetí amir Al-Káidy.....	52
5.3 Al-Káida nyní.....	53

6	Rozbor vybraných útoků	55
6.1	Útok na USS Cole	55
6.2	Rozbor útoků 11. září 2001	55
6.3	Útoky v Londýně	61
7	SWOT analýza teroristické organizace Al-Káida	63
7.1	Silné stránky	64
7.2	Slabé stránky	65
7.3	Příležitosti	66
7.4	Hrozby	67
7.5	Výsledek SWOT analýzy	68
	Závěr	70
	Seznam použitých literárních zdrojů	73
	Seznam použitých internetových zdrojů	74
	Seznam tabulek	78

Úvod

Terorismus, zejména ten islámský, se stal jedním z největších fenoménů 21. století. Tento fenomén byl jednou z největších bezpečnostních výzev současné doby. O jeho velikost a známost se významně zasloužila teroristická organizace Al-Káida, jež provedla útoky takových rozměrů, o jakých tou dobou nikdo neměl ani představy. Útoky provedené touto organizací 11. září nastartovaly změny v bezpečnostních opatřeních po celém světě, který byl zasažen vlnou strachu a neklidu, tyto útoky rovněž odstartovaly válku proti terorismu napříč všemi zeměmi. Zakladatelem této teroristické organizace byl Usáma bin Ládín.

Bakalářská práce je rozdělena do 7 základních kapitol. V první kapitole se autorka soustředí na objasnění základních pojmů souvisejících s problematikou teroristické organizace, které jsou pro pochopení práce potřebné. Druhá kapitola pojednává o klíčových osobnostech a má za cíl seznámení s osobami, které se výrazně podílely na vzniku nebo fungování organizace. Ve třetí kapitole, nazvané Afghánský konflikt a počátky Al-Káidy, se autorka snaží zachytit počátky fungování organizace, které sahají až k sovětsko-afghánskému konfliktu. Tato kapitola pokračuje s vývojem organizace až po zřejmě nejznámější útoky ze dne 11. září. Čtvrtá kapitola se zabývá vývojem organizace po zářijových událostech, v páté kapitole je pak shrnut vývoj Al-Káidy po smrti Usámy bin Ládina. Následující praktická část je složena ze dvou kapitol, z nichž první rozebírá vybrané útoky a druhá obsahuje SWOT analýzu dané organizace.

Cílem práce je seznámení s organizací a jejím vývojem ve třech etapách. Ten autorka člení na zrod organizace a její fungování do útoků 11. září v roce 2001, následně vývoj po událostech 11. září a dále pak vývoj organizace od smrti jejího vůdce Usámy bin Ládina až po současnost. V práci se rovněž snaží o jednoduché seznámení s osobami, které byly pro chod Al-Káidy klíčové. Je zde popsána ideologie Al-Káidy, její strategie a financování. V práci jsou zmíněny i některé z větších odnoží Al-Káidy.

Cílem praktické části práce je rozbor vybraných útoků, které byly touto organizací provedeny. Ve druhé polovině praktické části je pak použita aplikace

SWOT analýzy na tuto teroristickou organizaci, kde autorka stanoví dvě hypotézy, které se váží k fungování organizace v současnosti.

Ke zpracování práce byly využity různé metody sběru dat, včetně rešerše, deskripce, analyticko-syntetické metody a komparace a v závěru byla využita aplikace SWOT analýzy. Prvním krokem byla rešerše, tedy prozkoumání dostupných zdrojů o dané tématice ať už knižních či internetových, včetně těch zahraničních. Dalším krokem byla deskripce, která zahrnuje strategii, financování či strukturu organizace. Další využitou metodou jsou analyticko-syntetické metody, kterých autorka využila k analýze získaných informací, v této části autorka zkoumala vývoj organizace v čase, identifikovala klíčové události, změny ve strategii či financování. Využita byla rovněž metoda komparace například k porovnání strategií, vůdců nebo financování ve stanovených obdobích. V závěru práce byla využita SWOT analýza, která slouží k hodnocení silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb pro danou organizaci. Touto metodou se autorka pokusila shrnout získané poznatky, na základě kterých se pokusila vyhodnotit závěry a poskytnout doporučení.

V této bakalářské práci je použita řada zdrojů tvořena knihami jak zahraničních, tak i českých autorů. Ke zpracování bylo rovněž využito zdrojů internetových a článků z českých i zahraničních médií.

1 Vymezení stěžejních pojmů

V této kapitole se autorka zabývá vymezením klíčových pojmů, které pokládá za podstatné pro pochopení fungování organizace. Autorka v této kapitole předkládá definice základních pojmů, jako je terorismus, islám, islámský fundamentalismus, Salafismus, Wahhábismus, džihád či sebevražedný terorismus. Následující pojmy mají za úkol posloužit k širšímu pochopení kontextu organizace, zároveň slouží k lepší orientaci v této bakalářské práci.

1.1 Terorismus

Základem slova terorismus je slovo teror odvozené z latinského *terrere*, což po překladu do češtiny znamená strašný či hrozný. Pod tímto pojmem se tedy skrývají takové činnosti a metody, jež vyvolávají strach, děs či hrůzu.¹ Podstatou většiny definic terorismu je plánované, promyšlené a politicky motivované násilí, které je zaměřeno proti nezúčastněným osobám a je určeno k dosažení vytyčených cílů. Pro terorismus existuje spousta definic, a každý autor si ho ve svých dílech definuje trochu jinak, podstatou se však nijak výrazně neliší. Jak již bylo zmíněno, definic terorismu jsou desítky, možná i stovky, přesto vznikají stále nové. První snahy o definici tohoto pojmu se objevily již v roce 1972, kdy došlo k dramatickým událostem na olympijských hrách v Mnichově. Proběhl tehdy únos 11 izraelských sportovců palestinskou radikální skupinou Černé září a jejich následné zabití na Mnichovském letišti. Na popud těchto událostí tedy vzniká v 70. letech řada definic.²

V roce 1980 byla v USA vydána definice, která zní takto: „Terorismus je propočítané použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské, nebo ideologické cíle. Terorismus zahrnuje i kriminální zločiny, jež jsou ve své podstatě symbolické a jsou cestou k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen.“³

¹ BRZYBOHATÝ, Marian. 1999. *Terorismus I.* Vyd. 1. Praha: Police History. ISBN 8090267017.

² MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1., str. 99-100

³ *Definice pojmu terorismus*. Online. 2009. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>. [cit. 2023-11-06].

Nutné je též chápat rozdíl mezi těmito jevy: terorismem a terorem, kdy teror je použití násilí nebo hrozba násilím, oproti terorismu však postrádá politické cíle a zaměřuje se na konkrétní jedince.

V případě terorismu se jedná o složitý a neustále se vyvíjející globální problém, proto žádná z definic nemůže zcela jednoznačně vystihnout celou jeho podstatu.⁴

1.2 Islám

V případě islámu se jedná o monoteistické náboženství, dnes rozšířené po celém světě, které vzniklo v první polovině 7. století našeho letopočtu v Arábii. Toto náboženství je založeno na učení proroka Mohameda, kterému se zjevil archanděl Gabriel, který mu zvěstoval, že Mohamed je Alláhovým poslem.⁵

Ačkoliv je islám nejmladší světové náboženství, k jeho vyznávání se hlásí až 1,8 miliardy lidí a je jedním z nejprogresivnějších náboženství. Při překladu slova Islám zjistíme, že Islám znamená odevzdání se Bohu v Islámu tedy Alláhovi. Věřící se nazývají muslimové, v překladu tedy ti, co se podřizují Bohu. Věří, že Boží vůle je šířena prostřednictvím proroků, kdy právě Mohamed je jedním z těch největších. Součástí Boží vůle je řád vztahů mezi lidmi navzájem a mezi lidmi a Bohem, jehož součástí je pět pilířů islámu, představujících povinnosti muslima. Skládají se z vyznání víry (tzv. šaháda), modlitby (tzv. salát), almužny (tzv. zakát), třicetidenního půstu v měsíci ramadán (tzv. sawm) a poutě do Mekky (tzv. haždž).⁶

Islám se dělí do dvou základních směrů, které vznikly po smrti Mohameda. Tehdy vznikl spor o to, kdo po něm nastoupí do čela islámské společnosti. Prvním ze dvou směrů jsou Sunnitě, kteří požadují, aby volba byla provedena na základě dohody vládnoucích rodů, kterou vnímají jako tradici. K tomuto směru se řadí většina muslimů, asi devadesát procent. Druhým, ne tolik početným směrem, jsou Šíité, kteří se uchylují k nástupnictví na základě příbuzenských vztahů

⁴ BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus*. Praha: Police History, 1999. ISBN 8090267017.

⁵ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1., str. 70

⁶ BRZYBOHATÝ, Marian. 1999. *Terorismus II*. Vyd. 1. Praha: Police history. ISBN 8090267041. str. 82

k Mohamedovi. Tento směr má militantnější charakter a neuznává větší autority. Největší převaha šíitů se nachází v Íránu, kde je jimi devadesát procent populace.

Tento spor vznikl v roce 632, šíité trvali na tom, že nástupcem musí být rodinný příslušník proroka, tedy jeho bratranec a zeť Alí. Naopak sunnitě věří, že v čele může stát jakýkoliv příkladný muslim. Spor mezi těmito větvemi vyústil až ve vraždu Alího a v bitvu, která skončila porážkou šíitů a syn Alího, Husajn, byl zabit. Mezi šíity a sunnity jsou dodnes velice napjaté vztahy a v některých zemích jsou menšiny stěží tolerovány. Teroristická organizace Al-Káida je až na ojedinělé výjimky tvořena převážně sunnity.

Hlavní knihou je Korán, kde muslimové nalézají slovo Boží, které bylo zjeveno prostřednictvím proroka Mohameda. Ve spoustě arabských zemí je Korán hlavním zdrojem práva a fundamentalisté ho berou jako jedinou možnou a platnou ústavu. Jeho obsah tvoří 114 kapitol veršů, jinak nazývaných súr.

1.3 Islámský fundamentalismus

Slovo fundamentalismus je odvozeno z latinského fundamentum, což v překladu znamená základ. Původně označovalo hnutí protestantských církví v USA, jehož stoupencům se nelíbila kritika Bible, evoluční teorie a vyžadovali doslovné chápání Bible.⁷ Jedná se tedy o slovo, jež definuje ideologický a náboženský fanatismus skupin, které jsou ve svém náboženském přesvědčení natolik důsledné, že se svým výkladem směřují k návratu ke „kořenům“.

Islámský fundamentalismus je založen na majetnictví pravdy. Islámští fundamentalisté vybírají z Koránu určitá témata a symboly. Snaží se o návrat k původnímu islámu různými prostředky. Cílem je čistota islámu a návrat k pramenům víry. Je silně kritický k Západu a jeho vlivům, přechází až k tvrdému jednání proti jinak smýšlejícím či cizím skupinám a jedincům.⁸

Z islámského fundamentalismu je dále formován užší proud politického islámu, který nazýváme islamismus, který si za cíl pokládá ustanovení totálního

⁷ NEKOLA, David. *Islám a terorismus*. V Pstruží: Lukáš Lhořan, 2017. ISBN 978–80–906030–8–0., str. 93

⁸ KROPÁČEK, Luboš. 1996. *Islámský fundamentalismus*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad. ISBN 8070211687. str. 31-32

islámského řádu. Jedná se o extremistické hnutí, které se v krajních polohách přiklání k terorismu.⁹

1.4 Salafismus

Salafismus je slovo odvozené od slova Salaf, což v arabštině znamená něco jako předci. Slovem Salaf jsou označovány tři první generace muslimů, včetně proroka Mohameda, asi v sedmém století a jejich praktiky se staly jakýmsi vzorem. Dnešní Saláfisté se snaží o úplný návrat k těmto původním praktikám a kořenům, které jsou jimi považovány za jediné správné. Jakékoliv moderní inovace pokládají za zbytečné až špatné a raději se řídí doslovným výkladem Koránu a Hadíthů, které popisují život a výroky proroka Mohammeda.

Salafismus lze rozčlenit do tří hlavních skupin, na puristický, politický a džihádistický. Puristický přikládá význam asketickému a duchovnímu způsobu života. Politický směřuje k získání politického vlivu ve světě, jeho stoupců se aktivně zapojují do světové politiky a často oslovují i osoby mimo muslimský svět. Džihádistický salafismus naopak usiluje o šíření své ideologie násilnou cestou. Na konci dvacátého století se salafismus rozšiřoval do celého světa.¹⁰

1.5 Wahhábismus

V případě wahhábismu se jedná o hnutí, které vzniklo v polovině osmnáctého století. Toto hnutí je založeno na učení kazatele Muhammada Ibn Abdula Wahhaba, odtud název wahhábismus. Wahhábisté se pokládají za jediné muslimy správně vykládající islám. I tato skupina se snaží o doslovný výklad koránu a život podle proroka Mohameda. Pro toto hnutí byl inspirací také Ibn Tajmíji, který žil na přelomu třináctého a čtrnáctého století. Tou dobou podnikali Mongolové invaze do chalífátu a přijali islám. Tamíji je ale za muslimy nepovažoval, jelikož tvrdil, že jejich pojetí islámu není to správné, a tak trval na vedení džihádu proti této menšině.

Stoupcům wahhábismu se říká wahhábité. Abdul Wahhab své učení zakládá na přísném monoteismu a nabádá muslimy, aby se vyhnuli širku, tedy

⁹ KROPÁČEK, Luboš. 1996. Islámský fundamentalismus. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad. ISBN 8070211687. str. 32

¹⁰ *Salafismus, doslovná verze islámu*. Online. 2017. Dostupné z: <https://casopisargument.cz/?p=9353>. [cit. 2023-12-01].

všem projevům mnohobožství a modlářství. Zakázal alkohol, tabák i hudbu. Wahhábité odmítají modernizaci ve všech podobách a stát by měl podle jejich výkladu fungovat v souladu s islámským právem. Wahhab také určil několik zhřešení, díky kterým muslim přestává být muslimem. Tyto prohřešky jsou přidružování kohokoliv nebo čehokoliv k Bohu, dovolávání se zprostředkování k Bohu, zejména prostřednictvím svatých, zpochybnění toho, že nemuslimové jsou nevěřící, uplatňování neislámského práva při soudech, jakékoliv praktikování magie, podpora nevěřících v boji proti muslimům, víra, že má kdokoliv právo přestat být řádným muslimem a poslední je odvrácení se od islámu zanedbáním jeho studia či praxe.

Při dnešním pohledu na wahhábismus vidíme snahu o návrat ke kořenům islámu, kdy je pro dosahování jejich cílů, které spočívají v šíření jejich ideologie po celém světě, oprávněné a nutné použití džihádu i násilnou cestou.¹¹

1.6 Džihád

Džihád není v Koránu vysvětlen, proto se jedná o sporný pojem se spoustou interpretací. Slovo džihád je možné překládat jako „úsilí“ či „snahu“ a pochází z arabského džahada. Lidé praktikující džihád se nazývají džihádisté a jde jim o upevnění víry, ať už mírovou či násilnou cestou a snaží se o šíření islámu do celého světa. Existují čtyři možnosti, jak ho šířit:

- 1) Džihád srdcem, jedná se o prohlubování osobní zbožnosti, přemožení hříchu a pokušení
- 2) Džihád jazykem, ten zahrnuje misijní činnost, osvětu
- 3) Džihád rukou, jde především o charitativní činnost
- 4) Džihád mečem, zde se jedná o prosazování pomocí násilí

¹¹ NEKOLA, David. *Islám a terorismus*. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2017. ISBN 978-80-906030-8-0., str. 113-116

Džihád dále dělíme na malý a velký, kdy velký je ten srdcem, duchovní a za malý jsou označovány poslední tři formy fyzické – džihád jazykem, rukou a mečem.¹²

Jelikož Korán obsahuje řadu veršů, které umožňují různé pohledy na danou problematiku, bylo nutné vytvořit nový zákonodárský zdroj. Tímto zdrojem se stala Sunna, tedy sbírka prorokových činů a výroků. Později se ukázalo, že ani Sunna není dostačující, proto začal vznikat právní kodex Šaría.

Některé skupiny muslimů chápou džihád v podobě šíření víry silou jako šestý pilíř jejich víry, tudíž jako povinnost každého muslima. Jiné ho zase chápou jako snahu o posilování osobní i kolektivní zbožnosti.¹³

Kdybychom nahlédli do samotného Koránu, lze si povšimnout, jak se pohled na džihád vyvíjel. Jeho vývoj je možné chronologicky rozdělit do tří fází. První fáze je před odchodem Mohammeda do Medíny, v tuto dobu bylo o džihádu uvažováno jako o džihádu srdcem. Poté nastává fáze před bitvou u Badru, kde verše dovolují boj, ale pouze jako obranu proti útokům. Poslední změna nastává po vítězství v bitvě, kdy se zjevení mění v jakýsi návod, jak vést džihád proti nepřátelům a vyvrcholením jsou verše, které nabádají k boji proti nevěřícím.¹⁴

1.7 Sebevražedný terorismus

Jedná se o akce, které končí úmyslnou smrtí útočníka. Jejich záměrem je vystrašit co největší skupinu lidí, která přesáhne velikost té, na kterou byl útok mířen. Snaží se tím zároveň ukázat totální věrnost organizaci, které je součástí. Tyto akce jsou většinou plánovány celou skupinou osob a jsou využívány zejména kvůli své ne příliš nákladné povaze, malým škodám ve svých řadách, a naopak vysokým počtem zasažených nepřátel. Jelikož se jedná o jednotlivce, kteří tento hrůzný čin provedou, není příliš jednoduché tyto útoky předvídat a předcházet jim.

¹² MENDEL, Miloš. Džihád: Islámské koncepce šíření víry. Brno: Atlantis, 1997. ISBN 80-7108-151-5., str. 26-27

¹³ MENDEL, Miloš. Džihád: Islámské koncepce šíření víry. Brno: Atlantis, 1997. ISBN 80-7108-151-5 str. 24

¹⁴ MENDEL, Miloš. Džihád: Islámské koncepce šíření víry. Brno: Atlantis, 1997. ISBN 80-7108-151-5 str. 32-45

Tento fenomén je rozšířen po celém světě a používají ho k naplňování svých cílů nejen nábožensky motivované skupiny. Dva motivy jsou ale nejčastější, a to ty náboženské a další motivované vlastenectvím, příslušností k nějaké skupině nebo pomstou. K těmto činům jsou využíváni jak muži, tak i ženy.¹⁵

První sebevražedný teroristický čin spáchala teroristická organizace Hizballáh v osmdesátých letech. Hizballáh je organizace, která se skládá z šitů libanonské národnosti, jejímž cílem byl Izrael a USA. Mezi první sebevražedné útoky patří ty vykonané v roce 1983 v Bejrútu. Zde byla výbušnina nainstalována na nákladní auto, které explodovalo před americkou ambasádou. Zemřeli 3 lidé a dalších 120 bylo zraněných. Horší byl další útok, při kterém se vozidlu s výbušninou podařilo dostat do objektu vojenského velitelství základny amerických námořníků. Zde bylo usmrceno 241 osob a 80 jich bylo zraněných.¹⁶

Pokud bychom se bavili o sebevražedných útocích obecně, a ne jen těch teroristických, museli bychom sáhnout hlouběji do historie až do jedenáctého století, kdy tuto činnost provozovaly skupiny Hašašínů a Asasínů. Asasíni byli islámskou radikální sektou, kteří vyslali jednoho ze svých řad v přestrojení k nepříteli, kterého se pokusili zabít a následně zabili sebe, většinou dýkou. Známou skupinou, která fungovala za druhé světové války byla skupina kamikadze, což byli japonští piloti, kteří prováděli nálety s letadly naplněnými výbušninami.¹⁷

¹⁵ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1., str. 161-163

¹⁶ *Sebevražedný atentát v Súru zahájil smutnou tradici*. Online. 2012. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/archiv/sebevrazedny-atentat-v-suru-zahajil-smutnou-tradici-289751>. [cit. 2023-12-04].

¹⁷ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1., str. 161-163

2 Významné osobnosti

Pro lepší orientaci v této bakalářské práci byly vybrány některé osoby, které výrazně figurovaly ve vývoji a formování Al-Káidy. Autorka se v této kapitole zaměřuje na představení, dle jejího uvážení, významných osobností. Pro pochopení celého kontextu vývoje organizace je nutné poznat lidi, kteří tuto organizaci vedli nebo v průběhu jejího fungování formovali. Tyto osoby sehráli klíčovou roli v historii Al-Káidy od jejího vzniku až po současnost. V následující části jsou popsány primárně jejich životy před Al-Káidou, jejich role a fungování v rámci organizace bude dále rozvedeno v dalších kapitolách, kde se více zaměříme na jejich příspěvky pro organizaci, strategii a důsledky jejich činnosti.

2.1 Usáma bin Ládín

Usáma bin Ládín byl jedním z mnoha dětí Muhammada bin Ládína, narodil se v březnu 1957 v Rijádu a zemřel druhého května 2011 v Abbottabadu v Pákistánu. Pocházel z velmi zámožné saudskoarabské rodiny, jeho otec byl jedním z největších podnikatelů ve stavebním průmyslu v Saudské Arábii, podílel se na rozšíření mešit v Mekce. Díky těmto stavebním úpravám si bin Ládínova rodina byla blízká se saudskou královskou rodinou. Otec pocházel z Jemenu a matka ze Sýrie. V roce 1967 zemřel bin Ládínův otec při letecké havárii.¹⁸

V útlém věku se Usáma přidal k otcově firmě a začal zde pracovat, naučil se pracovat s výbušninami pro stavební účely. V roce 1974 uzavřel Usáma první sňatek, a to s ženou jménem Najwa, spolu velmi brzy poté zplodili dva syny. Později si vzal další čtyři ženy a dohromady měl asi 20 dětí.

Bin Ládín byl vychován jako řádný muslim. Již během studií se stýkal s islámskými učenici a radikálními skupinami, někdy tou dobou se stal členem Muslimského bratrstva, které je jedním z největších islámských hnutí, jež požaduje návrat ke kořenům.

Po invazi Sovětů do Afghánistánu se bin Ládín přesouvá na Afghánsko-pákistánskou hranici, aby zde mohl finančně a materiálně podpořit mudžahedíny

¹⁸ *Osama bin Laden*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Osama-bin-Laden>. [cit. 2023-12-02].

bojující proti Sovětům. Později zde financoval základnu Abdalláha Azzama, která shromažďovala bojující mudžahedíny.¹⁹

V roce 1988 bin Ládín založil Al-Káidu, která byla jeho vlastní džihádistickou centrálou. Později došlo k rozkolu mezi bin Ládínem a Azzamem, kvůli jejich názorům ohledně otázky, co bude s jejich bojovníky po válce. V roce 1989 byl na Azzama spáchán atentát a zemřel.

Po intervenci Iráku do Kuvajtu v roce 1990, bin Ládín navrhl saudské vládě, že vytvoří armádu na její obranu, ta ale jeho návrh nepřijala, místo toho přijímá pomoc od USA. V roce 1991 byl bin Ládín vypovězen ze Saudské Arábie a přesunul se do Súdánu, tou dobou začínal USA označovat za nepřátele, kterých je nutné se zbavit a spolu se svou organizací začal spolupracovat s různými skupinami islámských fundamentalistů.

V roce 1996 vydal manifest, kde vyhlásil válku Spojeným státům a v roce 1998 provedl první teroristické útoky.²⁰

2.2 Ayman al-Zawahiri

Ayman al-Zawahiri narodil se v červnu 1952 v Egyptě a zemřel v červenci 2022 v Kábulu. Narodil se do rodiny profesora farmakologie. Stejně jako jeho otec i Zawahiri byl ve škole nadprůměrný, díky jeho skvělým studijním výsledkům vystudoval obor lékařství na univerzitě v Káhiře, o pár let později získal magisterský titul v oboru chirurgie.²¹

Po studiích se živil jako lékař, nejprve jako chirurg v armádě. V době svého studia vstoupil do egyptského Muslimského bratrstva, později vstoupil do Egyptského islámského džihádu, ten vznikl někdy kolem roku 1980 a šlo o radikální islámskou organizaci. Cílem organizace bylo svržení egyptské vlády a nastolení islámského státu, později se její cíle rozšířily.

¹⁹ POHLY, Michael a DURÁN, Chalid. *Usáma bin Ládín a mezinárodní terorismus*. Brno: Jota, 2001. ISBN 80-7217-153-4. [cit. 2023-12-02]. str. 27-42

²⁰ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 9788073807771. [cit. 2023-12-02]. str. 102-108

²¹ *Ayman al-Zawahiri*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Ayman-al-Zawahiri>. [cit. 2023-12-05].

V roce 1978 si Zawahiri vzal svou první ženu Azzu, s tou měl pět dcer a jednoho syna. Azza byla spolu s jejich nejmladší dcerou a synem zabita americkými leteckými jednotkami v Afghánistánu v roce 2001. V roce 2005 se Zawahirimu narodila další dcera jedné z jeho tří žijících manželek.²²

V osmdesátých letech se Zawahiri přesouvá do Afghánistánu, kde se blíže seznamuje s bin Ládinem. V roce 1991 se díky svým skvělým manažerským schopnostem Zawahiri stal vůdcem Egyptského islámského džihádu. V červnu 2001 se tato organizace sloučila s Al-Káidou.²³

²² MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 9788073807771. [cit. 2023-12-02]. str. 107

²³ *Egyptský islámský džihád*. Online. 2021. Dostupné z: <https://cs.alegsaonline.com/art/30413>. [cit. 2023-12-05].

3 Afghánský konflikt a počátky Al-Káidy

Tato kapitola se zabývá afghánsko-sovětským konfliktem, který výrazně napomohl ke zrodu Al-Káidy. V období mezi 70. a 80. lety 20. století se Afghánistán stal místem konfliktu, ve kterém se sovětská vojska pokusila upevnit svou moc nad Afghánistánem. Sovětská intervence do Afghánistánu byla zahájena v roce 1979 a setkala se s obrovským odporem afghánského obyvatelstva. Tato situace přilákala spoustu především muslimských bojovníků z celého světa, kteří přišli podpořit afghánské mudžáhidy ve válce proti sovětské invazi. Mezi těmito zahraničními bojovníky byl právě i zakladatel Al-Káidy Usáma bin Ládín.

Bin Ládín se spolu s dalšími bojovníky zapojil do války nejen za cílem vyhnání Sovětů, ale vnímal tento boj jako jakousi obranu islámu před nevěřícími. Právě v této době se začala formovat organizace, ze které se později stala Al-Káida.

Dále jsou v kapitole popsány úplné počátky organizace až po útoky 11. září 2001, včetně její ideologie, strategie, financování i prvních provedených útoků.

3.1 Afghánský konflikt

Vzniku teroristické organizace Al-Káidy předcházelo několik událostí, jednou z nich byla Sovětská invaze.

V období druhé světové války byl Afghánistán jedním z obchodních partnerů USA, po válce ale dobré vztahy vyšuměly, když se USA v afghánsko-pákistánském sporu o Durandovu linii, přiklonily na stranu Pákistánu. Toho využil SSSR při soupeření o vliv, když v roce 1955 přijel jeho představitel do Afghánistánu vyjednávat o nové spolupráci.

V roce 1973 byl svržen Afghánský král Muhammad Záhir Šáh, došlo k pádu monarchie a k vyhlášení Afghánské republiky. V té době opět propukly boje mezi Američany a Sověty o větší kontrolu nad Afghánistánem.

K dalším převratům došlo v roce 1978, kdy sympatizanti Lidové demokratické strany Afghánistánu oblehli palác prezidenta v Kábulu a prezidenta Daúda zastřelili. Moci se chopila tzv. Revoluční rada. Byl zde tedy nastolen prosovětský politický režim. Strana LDSA se pod vedením Núra Muhammada Tarakího snažila prosazovat reformy po vzoru socialistických států. 16. září 1979

bylo oznámeno, že Tarakí zažádal o uvolnění z funkce ze zdravotních důvodů, na jeho místo byl dosazen Hafizulláh Amín. 10. října bylo oznámeno, že Tarakí zemřel po boji s těžkou nemocí, to však nebyla pravda, ve skutečnosti ho nechal Amín dva dny před tím udusit. Moskva byla pobouřena a s Amínem ukončila kontakt.²⁴

V prosinci 1979 došlo k invazi sovětské armády do Afghánistánu. To provedla vláda tehdejšího představitele Leonida Iljiče Brežněva. Invaze byla zahájena vpádem sovětských jednotek převlečených za afghánské vojáky, ty zabily prezidenta Amína. Na místo předsedy Revoluční rady byl dosazen Barak Karmal, který přiletěl z Moskvy. 28. prosince měli Sověti pod kontrolou celý Kábul a v Afghánistánu bylo více jak padesát tisíc jejich vojáků. Na tyto události zareagoval prezident USA James Carter, který SSSR vyzval k opuštění Afghánistánu.

V lednu 1980 došlo k povstání proti Sovětům v Kandaháru a 10. ledna přišla první dodávka zbraní pro mudžáhidy, kterou zorganizovaly USA a Pákistán. 15. ledna valné shromáždění OSN odsoudilo vpád sovětských vojsk do Afghánistánu.²⁵

V průběhu prvních dvou let konfliktu zvýšila sovětská armáda počet vojáků v Afghánistánu na sto tisíc a vojska se soustředila především na velká afghánská města a hlavní dopravní koridory. Spousta sovětských útoků byla vedena vzdušnými silami, což Afghánce překvapilo a dělalo jim to obrovské problémy. Mudžahedíni totiž nebyli proti leteckým útokům ozbrojeni a válku vedli především pomocí partizánských bojů.²⁶

Později se armáda SSSR začala zaměřovat na důležité základny Mudžahedínů, což zapříčinilo masovou migraci do Pákistánu. Sověti k boji užívali některé z poněkud brutálních metod jako třeba zaminování. Mudžahedínům

²⁴ HORÁK, Slavomír. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005. ISBN 80-86445-17-8. str. 31-34

²⁵ NOVÁK, Martin. *Džihád proti Kremlu: sovětská válka v Afghánistánu a zrod Al-Káidy*. Polozapomenuté války. Praha: Epoque, 2008. ISBN 978-80-87027-63-9. str. 228

²⁶ HORÁK, Slavomír. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005. ISBN 80-86445-17-8. str. 36

s výcvikem, dodávkou zbraní a financováním pomáhaly především Spojené státy, Izrael, Velká Británie či Pákistán.²⁷

Další ztráty na životech byly zaznamenány 21. února, kdy v Kábulu došlo k velkým protestům proti okupaci, načež došlo na potlačení nepokojů policií a armádou, byly zaznamenány stovky mrtvých.

Při sovětských útocích jižně od Kábulu byly desítky vesnic vylidněny a zničeny. Tou dobou, přesně 19. července 1980, startovaly olympijské hry v Moskvě, kterých se spousta států odmítla účastnit na znamení jejich nesouhlasu se sovětskou okupací.

Novým prezidentem USA se v roce 1981 stal Ronald Reagan. V květnu 1982 začala největší sovětská ofenziva v údolí Pandžšír. V Ženevě probíhaly mezinárodní rozhovory o řešení afghánské krize. V listopadu po smrti Leonida Brežněva nastoupil nový sovětský vůdce Jurij Andropov. V lednu 1983 došlo ke konečné domluvě na příměří mezi sovětskou armádou a armádou Ahmáda Šáha Masúda v Pandžšíru. Chvíli poté Jurij Andropov zemřel a na jeho místo nastoupil Konstantin Černěnko. Toto příměří netrvalo dlouho a v roce 1984 opět nastala sovětská operace proti Masúdovi.

Do roku 1985 bylo zabito téměř milion Afghánců, jeden a půl milionu jich bylo zraněných, milion utekl do Iránu a 2 miliony do Pákistánu. V roce 1985 je jmenován nový generální tajemník komunistické strany, kterým je Michail Gorbačov. Ten na sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu v únoru 1986 naznačil, že je nutné, aby se sovětská vojska z Afghánistánu stáhla. V říjnu se už šest praporů, spolu s většinou tanků, stahovalo z Afghánistánu. Gorbačov na schůzi v Moskvě informoval čelního představitele afghánského režimu Muhammada Nadžibulláha o rozhodnutí stáhnout armádu z Afghánistánu.

²⁷ MAREK, Jan. *Afghánistán*. Stručná historie států. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-128-0. str. 61-63

Po dlouhých ženevských jednáních 14. dubna 1988 došlo k podpisu dohody o řešení Afghánské krize zástupci Afghánistánu, SSSR, USA a Pákistánu. Tímto podpisem se Moskva zavázala ke stažení vojsk do deseti měsíců.²⁸

15. února 1989 opustili Afghánistán poslední vojáci a okupace tímto datem skončila. Mezi lety 1979 a 1989 si konflikt vyžádal 14 000 obětí z řad sovětských vojáků, velká část z nich ani nedovršila dvaceti let, celá intervence stála Sověty spoustu peněz. Celá akce nebyla Sověty předem podrobně a dobře naplánována. Nepočítali s tak dobrým afghánským odbojem a jeho mezinárodní podporou. Afghánistán získal takové podpory od arabských států hlavně díky myšlence ochrany islámu před nemuslimy, v tomto případě komunisty. Obrovskou pomoc dostal afghánský odboj od USA, která si touto pomocí vyzbrojila a vycvičila její budoucí nepřátele. Pomoc od USA lze vyčíslit přibližně na dvě miliardy amerických dolarů. Nejdříve šlo o dodávky zbraní, rakety Stinger, finanční podporu a později byla zřízena výcviková centra pro mudžahedíny, nejznámější byla pevnost Tora Bora.²⁹

Co naprosto odlišovalo afghánské bojovníky od sovětských, byl jejich způsob boje a řízení. Odpor afghánských bojovníků je dodnes specifický tím, že nepodléhá žádnému centrálnímu řízení, jejich bojovníci byli nahodile rozmístěni a perfektně znali terén, na kterém boje probíhaly. Díky jejich nahodilému rozmístění byli velmi nevyzpytatelní, a tak těžko porazitelní. Za dobu trvání konfliktu se objevilo několik osobností, které využily konflikt jako příklad náboženského odboje proti ateistům, mezi ně lze zařadit Usámu bin Ládina, Abdullaha Azzama či Omara Rahmana.³⁰

Po odchodu Sovětů propukla v Afghánistánu občanská válka. Později se objevil Talibán, který měl vše napravit a uklidnit situaci, což se původně dařilo. Ukončil sice občanskou válku, ale k lidu byl velmi přísný, až se středověkými pravidly. Nastolili zde amputace či tresty smrti za páchání jakékoliv trestné

²⁸ NOVÁK, Martin. *Džihád proti Kremlu: sovětská válka v Afghánistánu a zrod Al-Káidy*. Polozapomenuté války. Praha: Epoque, 2008. ISBN 978-80-87027-63-9. str. 228-231

²⁹ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1. str. 86-96

³⁰ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1. str. 88-90

činnosti. Ženy nesměly chodit ven bez svého manžela či jiného muže z rodiny a musely být kompletně zahalené. Talibán se začal formovat v roce 1994 a u moci byl od roku 1996 až do roku 2001.³¹

3.2 Zrod Al-Káidy

Spojením radikální islámské ideologie prostřednictvím aktivních mudžahedínů vznikla skupina zradikalizovaných bojovníků, kteří po skončení války hledali své místo a uplatnění v muslimském společenství.

Základy celosvětové sítě Al-Káidy byly tedy tvořeny už v průběhu války, kdy byli rekrutováni vojáci z celého světa prostřednictvím nevládní organizace zvané Maktab Al-Khadamat, která se pojila s dvěma podstatnými jmény. Tato organizace byla založena jistým Abdullahem Azzamem a financována byla mladým bohatým obchodníkem Usámou bin Ládinem, který kvůli pomoci ve válce přicestoval ze Saudské Arábie.³²

Muži z arabských zemí, kteří se chtěli zapojit do bojů ve jménu džihádu, kontaktovali organizaci a ta jim poskytla ubytování a potřebný výcvik. Bojovníci nebyli seznámeni jen se samotnou strategií boje, se zbraněmi a výbušninami, bylo též nutné, aby podstoupili ideologický výcvik. Centrum rovněž sloužilo pro propagaci afghánského džihádu.

Když se válka blížila ke konci, začal sílit konflikt mezi Azzamem a bin Ládinem, jelikož každý chtěl s organizací naložit trochu jinak. Bin Ládín si chtěl udržet bojovníky pospolu, naopak Azzam je chtěl rozdělit pod několik vojenských velitelů. Bin Ládín byl toho názoru, že pokud zůstanou bojovníci pospolu, budou po skončení války schopnější připojit se k Islámským hnutím ve světě. S koncem války se tedy blížila otázka, co se všemi dobrovolníky, ani jeden ze dvou hlavních aktérů nechtěl vybudovanou sít' zahodit. Azzam viděl Maktab Al-Khadamat jako jakousi potencionální skupinu, která by byla schopna rychlé reakce v případě, že by se muslimské obyvatelstvo ocitlo v nebezpečí. S jeho myšlenkou bin Ládín

³¹ GRAY, John. *Al Kajda a co to znamená být moderní*. Přeložil Milena TURNER. Myšlenky (Mladá fronta). Praha: Mladá fronta, 2005. ISBN 8020412700. str. 81-86

³² ČAMROVÁ, Lucie. *Fragilita globálního systému: proč přežila al-Káida*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 9788073805531. str. 111-112

nesouhlasil a navrhoval, že by se Al-Káida měla věnovat globálnímu rozšíření džihádu, mudžahedíni by se navrátili do svých zemí, kde by naplňovali své bojové a ideologické poslání. V srpnu 1988 se bin Ládín oddělil od Azzama a v Pěšavaru založil novou základnu, která nese název Al-Káida, v překladu znamená tento název základna.

Zvrat nastal 24. listopadu 1989, kdy byl na Azzama jedoucího v autě spáchán bombový atentát. Azzam byl zavražděn a vůdcem organizace se stal Usáma bin Ládín. Při útoku zahynuli i dva Azzamovi synové. Kdo je zavraždil není objasněno, kolem jeho smrti existují různé spekulace. Jednou z verzí je ta, že ve smrti Azzama figuroval jakýsi Ayman Zawahiri, ten byl přítelem bin Ládína a po smrti Azzama přebral moc nad některými provozními centry Al-Káidy. V tomto roce bin Ládín začlenil Maktab Al-Khadamat pod jeho organizaci Al-Káidu.³³

Při pohledu na Al-Káidu jako na organizaci byl bin Ládín jejím prvním Amirem. Amir stojí v čele celé organizace, je jejím vůdcem a představitelem její ideologie, stará se o plánování akcí, a hlavně jejich posvěcování. Amir je logistickou, náboženskou i operační autoritou pro všechny členy, spravuje rozpočet a zodpovídá za veškerou aktivitu organizace, v tomto případě Al-Káidy. V této pyramidové struktuře se pod Amirem nacházel Deputy, ten je pravou rukou Amira a také jeho zástupcem. Když došlo ke sloučení Al-Káidy a egyptské organizace Egyptský džihád pod vedením Aymana Zawahirího, stal se právě tento muž Deputy v organizační struktuře Al-Káidy. Třetím stupněm byla rada starších, kterou Amir nominoval, říká se jí Majlis Al Shura. Ta figurovala v rozhodovacích procesech, plánování rozpočtu a při výběru nových členů. Nižším orgánem jsou pak jednotlivé výbory. Například vojenský, politický, administrativní, finanční nebo třeba mediální výbor.³⁴

K dalším průlomovým událostem došlo v srpnu 1990, kdy diktátorský vůdce Iráku Saddám Husajn intervenoval do Kuvajtu a začal obsazovat celé území tohoto malého, ale na ropu bohatého státu. Intervencí zamýšlel zbohatnutí

³³ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1. str. 99-108

³⁴ ČAMROVÁ, Lucie. *Fragilita globálního systému: proč přežila al-Káida*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 9788073805531. str. 116-119

a obnovení válkou zničeného Iráku. Jeho intervence byla následně probírána a řešena v Radě bezpečnosti Organizace spojených národů. Ta okamžitě reagovala a zaslala Husajnovi ultimátum s výzvou opustit území Kuvajtu do ledna 1991. Do té doby byly vyslány americké vojenské jednotky do Saudské Arábie. S tím ale odmítl souhlasit Usáma bin Ládín a navrhoval saudské královské rodině pomoc a ochranu od svých bojovníků, kteří uspěli v bojích v Afghánistánu. Saúdové zvolili mezinárodní pomoc a tím došlo ke zhoršení vztahu mezi bin Ládinem a Saúdy, ten je totiž obvinil z podřízenosti USA. Pokládá to za znesvěcení arabské půdy. Jelikož Usáma kvůli tomuto rozhodnutí neprestal na královskou rodinu útočit, byl vyhoštěn ze Saudské Arábie a hledal nové místo působení, tím se v roce 1991 stal Súdán.³⁵

3.3 Súdán

V Súdánu bin Ládín pokračoval jako podnikatel. Zaměřil se na dvě odvětví, zemědělství a výstavbu infrastruktury. Do Súdánu přesunul i hlavní štáb Al-Káidy, část stoupenců odešla s bin Ládinem do Súdánu, druhá zůstala v Afghánistánu ve výcvikových táborech, o které se starala a cvičila v nich další bojovníky. V Súdánu bin Ládinova firma budovala dlouhou dálnici, jež spojovala Khartoum a Port Sudan.

V Somálsku byly zřizovány další výcvikové tábory pro Al-Káidu, ve kterých nacházeli své místo členové ze Saudské Arábie a Jemenu. V období Usámovy pobytu v Súdánu se snažil vybudovat pevnou strukturu Al-Káidy, rozšiřoval její organizační strukturu a její organizační jádro přesunul do Súdánu. Bojoval o globální dosah organizace a v roce 1992 vysílal svého přítele do Nairobi s úkolem založit zde další radikální základnu.

Po vyostřených událostech v Súdánu došlo k zátahu proti islámským učencům, kteří vedli skupinu Islámského probuzení. Tito učenci byli zadrženi a uvězněni. Na tyto události bin Ládín reagoval založením Advice and Reform Committee v Londýně. Šlo o poradní a reformní výbor, ve kterém publikoval názory kritizující politiku a počínání saúdské královské rodiny, nazýval jejich

³⁵ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1. str. 115-117

chování jako antiislámské. V roce 1994 bylo bin Ládinovi odebráno saudské občanství saudským králem.

Bin Ládin v Súdánu rovněž usiloval o vznik súdánského islámského státu. Hned po příjezdu do Súdánu daroval Národní islámské frontě Súdánu dva miliony amerických dolarů. Ale i pobyt v Súdánu dospěl ke konci, jelikož se vláda bála sankcí OSN a USA, proto byl bin Ládin i z této země vyhoštěn.³⁶

3.4 Zpět v Afghánistánu

Žádné místo nebylo pro pobyt vhodnější a strategičtější než Afghánistán, proto se bin Ládin vrátil právě tam. Nejdříve jeho kroky vedly do Jalalabadu do domu, který obývala sovětská armáda. Sem se přesunul se svou rodinnou a několika věrnými následovníky, později dům opustil a usídlil se na místě, které bylo známo jako Hadova farma a odtud později do hor do tábora Tora Bora.

Po vyhoštění ze Súdánu v roce 1996 vydává bin Ládin fatvu, což je jakési vyjádření náboženského vůdce, v němž vyhlásil válku Spojeným státům americkým. Vyjádřil zde své přesvědčení, že hlavním úkolem muslimů je vyhnání nevěřících z posvátných muslimských míst, hlavně ze Saudské Arábie. Jako další nepřátele označil Izrael, Alžírsko nebo Egypt, jelikož jejich režimy jsou podporovány Američany.³⁷

Celé toto prohlášení ospravedlňoval tím, že Izraelci zabíjejí nevinné palestinské děti, Američané zase nevinné obyvatele Iráku a američtí občané toto chování podporují, tímto chováním se tedy dostali do války. Uvedl, že protiamerický džihád by měl být povinností každého správného muslima, jelikož přítomnost nevěřících na rodném místě proroka Mohammeda je nepřípustná, stejně jako jejich podpora Izraele, či americké využití energetických zdrojů muslimských zemí. Hlavním cílem války je snaha odstranit Američany z muslimského světa, likvidace Izraele a pro muslimy tyranských režimů a v neposlední řadě skoncování se šíitismem. Vydáním této fatvy vznikla Islámská

³⁶ *Al-Qaeda in East Africa and the Horn*. Online. 2023. Dostupné

z: <https://journals.lib.unb.ca/index.php/JCS/article/view/5655>. [cit. 2024-01-10].

³⁷ WALTER, Aaron, Ondrej FILIPEČ a Inka BORAROSOVA. *Global Jihad: Case Studies In Terrorist Organizations*. Gdansk: Research Institute for European Policy, 2017. 230 s. ISBN 978-83-944614-3-0., str. 73.

fronta džihádu proti židům a křižákům, která Al-Káidě poskytla základnu pro její další působení.³⁸ Ve fatvě také oslavoval útoky, jež byly provedeny jinými organizacemi na západní země.³⁹

3.5 První útoky

Prvním přímým útokem Al-Káidy byly útoky na americké ambasády v Tanzanii a v Keni, které proběhly dopoledne 7. srpna 1998. Šlo tedy o pravděpodobně první sebevražedné útoky na americké cíle provedené Al-Káidou. Útoky byly provedeny dvěma různými buňkami. První měla působnost v Nairobi v Keni a druhá v Darésalámu v Tanzanii, obě vznikly již za pobytu bin Ládina v Súdánu. Vytvořili je na jeho příkaz nejvěrnější stoupenci, kteří měli za úkol vyčkat na vhodný okamžik, kterým bylo založení Islámské fronty. Tyto cíle byly pravděpodobně vybrány kvůli snadnému naplnění aktu. První byl proveden útok v Nairobi a později v Darésalámu, obě tato velvyslanectví byla dlouho před útoky monitorována a sledována. Útok byl proveden pomocí aut, která byla naplněna výbušninami. Tyto vozy měly za úkol vjet do garáže a tam s řidičem i spolujezdcem explodovat. USA měly po útocích přesné informace o jejich přípravě, neboť jeden z útočníků přežil a byl zajat a vyslýchán.

V Nairobi byl útok závažnější, zde se atentátníkům nepodařilo dostat do garáží, byli zastaveni ochrankou před závorou. Když jeden z útočníků vystoupil, aby přemluvil ochranku, auto předčasně explodovalo a díky tomu útočník výbuch přežil a byl deportován do USA. Zahynulo zde 212 lidí a 4 000 jich bylo zraněno.

V Tanzanii měl vůz projet za autem zásobujícím objekt vodou. Dostali se do garáží, proto měl útok menší následky než ten v Keni. Zahynulo zde 11 lidí a 90 jich bylo zraněno.

³⁸ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1. str. 122-124

³⁹ HELLMICH, Christina. 2011. *Al-Qaeda: from global network to local franchise*. New York: Zed Books. s. 19. ISBN 978-1848139084. str. 47-49

Při útocích zahynulo 12 Američanů, 215 Afričanů a 5 000 jich bylo zraněno. Bin Ládín chtěl, aby vykonání útoků bylo přisuzováno sofistikovanější organizaci, za kterou považoval Islámskou frontu.⁴⁰

Po těchto událostech americký prezident rozhodl o operaci s názvem Nekonečný dosah, jejímž cílem byly raketové útoky na súdánské a afghánské cíle. V Súdánu byla cílem farmaceutická továrna, která měla vyrábět chemické zbraně pro Al-Káidu. V Afghánistánu šlo o výcvikové tábory, Al-Faruq, který se nacházel nedaleko Kandaháru a Killi al Badr, který měl sloužit k setkávání vedení organizace. Tyto útoky proběhly 20. srpna 1998 a následkem bylo sblížení mezi Talibanem a Al-Káidou.⁴¹ Po útocích byla vypsána finanční odměna za dopadení Usámy bin Ládína ve výši pěti milionů dolarů, Taliban ale odmítá bin Ládína vydat.⁴²

V roce 1999 byl v USA zatčen Alžířan Ahmed Ressam, u kterého byla nalezena nálož s výbušninou, ten se přiznal, že měl v úmyslu spáchat útoky inspirované těmi bin Ládínovými.⁴³

3.6 Financování před útoky 11. září

Al-Káida ke svému fungování potřebovala spoustu finančních prostředků, které získávala hlavně prostřednictvím obrovské sítě dárců a sponzorů. Tyto rozsáhlé sítě si získala za dobu svého fungování a pomocí prostředníků od nich získávala finanční prostředky, které užívala ke svému fungování a financování útoků.

Jedním z pilířů islámu je zakát, v překladu almužna. Tento pilíř hraje do karet spoustě islámských teroristických organizací, jelikož právě díky němu lze získávat finanční prostředky. Almužna by totiž měla být povinností každého správného muslima. Spousta peněz, která byla darována různým mešitám, byla

⁴⁰ BYMAN, Daniel. *Al Qaeda, the Islamic State, and the global jihadist movement: what everyone needs to know*. New York: Oxford University Press, [2015]. ISBN 9780190217266. str. 25-26.

⁴¹ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1. str. 125-126

⁴² POHLY, Michael a DURÁN, Chalid. *Usáma bin Ládín a mezinárodní terorismus*. Brno: Jota, 2001. ISBN 80-7217-153-4. str. 72-73

⁴³ POHLY, Michael a DURÁN, Chalid. *Usáma bin Ládín a mezinárodní terorismus*. Brno: Jota, 2001. ISBN 80-7217-153-4. str. 73

přes jejich představené následně použita pro financování terorismu, aniž by to dárci věděli.

Většina peněz pro financování organizace pocházela ze zemí Perského zálivu, především z bohaté Saudské Arábie. Peníze bylo možné získávat prostřednictvím velkých saudských charitativních organizací a jejich zaměstnanců, kteří s ideologií Al-Káidy sympatizovali. Většina těchto charitativních organizací nepodléhala přílišné vnější ani vnitřní kontrole. Tímto způsobem získávala Al-Káida prostředky například od charity al-Haramain Foundation, která část svých příjmů poskytovala právě Al-Káidě na zabezpečení jejího chodu. Některé charitativní organizace jako třeba Al Wafa podléhaly přímo Al-Káidě, která měla pod kontrolou celé její účty a přímo disponovala přístupem k jejich penězům.⁴⁴

K přesouvání svého kapitálu organizace hojně využívala systém Hawala, který slouží k peněžním převodům, probíhajícím mimo bankovní systém. Tento systém tak umožňuje skrývat peněžní toky. Název systému je odvozen z arabského důvěra, na které jsou celé převody založeny. Způsob převodu je rychlý, anonymní a s nízkými poplatky.⁴⁵

Dále finanční prostředky Al-Káida transportovala prostřednictvím svých kurýrů, kteří měli za úkol tyto vybrané prostředky doručit na předem určené místo. Tito kurýři byli vybíráni z řad členů Al-Káidy, aby nikdo z vnějšího okolí neměl o peněžních převodech tušení.

Před útoky 11. září disponovala Al-Káida řadou výborů, mezi nimiž byl i výbor finanční. V tomto výboru a finančním plánování figuroval Sheikh Qari Sa'id, který byl účetním, a kterého řada členů obcházela kvůli jeho šetřivosti.⁴⁶

⁴⁴ *National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States: Monograph on Terrorist Financing*. PDF. Dostupné z: https://www.9-11commission.gov/staff_statements/911_TerrFin_Monograph.pdf. [cit. 2024-01-03].

⁴⁵ *What Is Hawala? Money Transfer Without Money Movement*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/h/hawala.asp>. [cit. 2024-01-03].

⁴⁶ *National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States: Monograph on Terrorist Financing*. PDF. Dostupné z: https://www.9-11commission.gov/staff_statements/911_TerrFin_Monograph.pdf. [cit. 2024-01-03].

Je odhadováno, že pro chod Al-Káidy byla ročně potřebná částka asi kolem třiceti milionů dolarů, přičemž většina peněz byla využita na výplaty džihádistů, výcvikové tábory nebo třeba zbraně a jen malé procento z těchto peněz bylo využito na útoky.

3.7 Útok 11. září 2001

Nejhorší útok v historii teroristických organizací měl teprve proběhnout. Útok byl předem velmi dobře promyšlený a přípravy na něj trvaly několik let. Útok měl napomoci k tomu, aby Spojené státy vyhlásily válku muslimům po celém světě. Bin Ládín a jeho spojenci doufali v absolutní válku, kdy se všichni budou muset rozdělit do dvou táborů, přičemž jeden by byl tvořen západními zeměmi v čele se Spojenými státy americkými a na straně druhé budou muslimské země v čele s Usámou bin Ládinem. Celým útokem zamýšlel velkou provokativní akci a expanzi jeho organizace.⁴⁷

Ráno 11. září devatenáct únosců prošlo letištní kontrolou a nastoupilo do letadel i se svými zbraněmi. První dva útoky byly mířeny na Světové obchodní centrum, třetí na Pentagon a čtvrtý měl pravděpodobně zasáhnout Bílý dům, což se ale nezdařilo.

První unesené letadlo byl let číslo 11, Boeing 767 American Airlines. V 8:45 zasáhlo toto letadlo severní věž Světového nákupního centra.⁴⁸

Během prvních deseti minut od útoku zaznamenávala linka 911 asi 3 000 hovorů. Schody v budově byly zasypány, zničeny nebo zahaleny plameny a kouřem. Po zasažení severní věže se začalo s evakuací obou věží, ale pokyny o postupu se několikrát změnily.

Další unesené letadlo byl let číslo 175, Boeing 767 United Airlines rovněž z Bostonu do Los Angeles, narazil do jižní věže v 9:03. Na palubě letadla se nacházelo pět útočníků. V 9:50 došlo ke zřícení jižní věže. Severní věž se zhroutila

⁴⁷ SCHVEITZER, Y.: SHAY, SHAY, *The globalization of Terror*. Transaction Publishers, 2003, 1-4128-0709-3. str. 138

⁴⁸ BERGEN, PETER. *The longest war*. New York Times, 2011. ISBN 978-0-85720-882-8. str. 51

v 10:29. Při pomáhání civilistům zemřelo v severní budově 200 hasičů. V obou budovách zemřelo 2 749 osob.

Třetím uneseným letounem byl Boeing 757, American Airlines, let číslo 77. Měl namířeno z Washingtonu do Los Angeles. Tento let zasáhl Pentagon, do kterého narazil v 9:39. Nacházelo se zde pět atentátníků. V letadle zemřelo 59 lidí včetně posádky a na zemi při nárazu zemřelo 184 lidí.⁴⁹

Poslední unesený let číslo 93, Boeing 757, United Airlines letěl z New Jersey do San Francisca. Na tomto letu došlo k pokusu pasažérů dostat se do kokpitu, poté únoscí zatočili dolů a doprava. Tento let na plánované místo nedorazil a havaroval v Pensylvánii. Cílem měl být Kapitol nebo Bílý dům. Pasažéři se pokusili svést boj s únoscí a zachránili mnoho životů. Zahynulo 37 pasažérů, 7 členů posádky a 4 teroristé.⁵⁰

O půl deváté večer téhož dne prezident Bush ve svém projevu prohlásil, že nebudou dělat rozdíly mezi teroristy, kteří tento čin provedli a těmi, kteří je ukrývají.

Během několika hodin byly bezpečnostní složky USA schopny určit, že útok zosnoval Usáma bin Ládín se svojí teroristickou organizací Al-Káida.

⁴⁹ *Do Pentagonu narazilo 11. září 2001 letadlo rychlostí 853 km/h. Stovky životů zachránila konstrukce budovy i náhoda.* Online. 2023. Dostupné z: <https://zoom.iprima.cz/historie/pentagon-11-zari>. [cit. 2024-12-21].

⁵⁰ BYMAN, Daniel. *Al Qaeda, the Islamic State, and the global jihadist movement: what everyone needs to know*®. New York: Oxford University Press, [2015]. ISBN 9780190217266. str. 35-36

4 Vývoj po 11. září

Události měly za následek vyhlášení války proti terorismu. Prezident Bush dal 20. září jasně najevo, že si každý musí vybrat a přidat se buďto na stranu teroristů nebo na stranu USA.⁵¹ Další měsíc byly vyslány americké síly do Afghánistánu, kde měla Al-Káida své výcvikové tábory, které se staly terčem pro americké vojáky.

V USA došlo také ke vzniku takzvaného Department of Homeland Security, což měl být úřad, který bude zemi chránit před teroristickými útoky a mimo jiné reagovat na přírodní katastrofy. Přebрал také kompetence tehdejšího Imigračního a naturalizačního úřadu.⁵²

Bin Ládín nevinil jen americkou vládu z protiislámské kampaně, ale také americký lid, jelikož v rozhovoru pár dní po útocích uvedl, že americký lid platí daně své vládě, volí si prezidenta, jejich vláda vyrábí zbraně a dodává je Izraeli, který je používá k masakrování Palestinců, a proto jsou naprosto legitimními cíli jeho násilné kampaně. Dále tato tvrzení podkládal citací z Koránu, ve kterém se píše, že Alláh uzákonil povolení k tomu zabít civilisty těch, kteří zabili jejich. Bin Ládín také žasnul nad útoky jeho stoupců. Dle jeho slov vůbec nečekal tak obrovský dopad, škody a takové ztráty na životech. Jeho propočty obětí byly daleko menší a zároveň myslel, že se zhroutí jen zasažené části věží a poschodí nad nimi, ve víc prý ani nedoufal. Toho dne prý poslouchali, on a jeho nejbližší stoupci, rádiové vysílání, a když uslyšeli o nárazu prvního letadla, byli štěstím bez sebe.⁵³

Bin Ládinova kritika americké politiky měla u části muslimského obyvatelstva úspěch, jelikož postup americké zahraniční politiky nahrával jeho argumentům. Americká vláda podporovala Izrael na úkor Palestinců, přijímala absolutní

⁵¹ *20 let války proti teroru: Dospěla od hladkého vítězství k dokonalé porážce.* Online. 2021. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/uctovani-s-vaikou-proti-teroru-od-hladkeho-vitezstvi-kdokonale-porazce-173122>. [cit. 2024-01-10].

⁵² *Creation of the Department of Homeland Security.* Online. 2023. Dostupné z: <https://www.dhs.gov/creation-department-homeland-security>. [cit. 2024-01-10].

⁵³ *Amerika ukázala důkaz proti bin Ládinovi.* Online. 2001. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/amerika-ukazala-dukaz-proti-bin-ladinovi.A011213_165602_zahranicni_jpl?r=zahranicni&l=1&t=A011213_165602_zahranicni_jpl&r2=zahranicni. [cit. 2024-01-10].

monarchii Saúdů, a také americká invaze do Iráku pomohla ke zvýšení bin Ládiny popularity u muslimů po celém světě.⁵⁴ Druhá část muslimů byla rozhořčena a čtyřicet šest vůdců z různých islámských skupin včetně Hamásu, Muslimského bratrstva v Egyptě, podepsalo dopis, ve kterém odsuzovali tyto útoky a označili je za činy, které jsou proti lidským a proti islámským normám.⁵⁵

Ačkoliv bin Ládín v roce 1998 vyhlásil válku proti židům a křesťákům, opravdovým cílem jeho útoků se stali Izraelci až od roku 2002. Tou dobou započalo bombardování synagog, židovských center nebo izraelského hotelu v Keni.⁵⁶

Odkud přesně získala Al-Káida finance na provedení těchto útoků není dosud zcela objasněno. Bylo třeba nakoupit letenky, přičemž většina z nich byla první třídou. Během přípravy bylo také třeba hodně cestovat. Dalšími výdaji bylo pronajímání bydlení, kde útočníci před útokem přebývali a další nemalou položkou bylo zaplacení pilotních kurzů. Financování měl pravděpodobně na starost jakýsi Al Khazawi, což byl občan Saudské Arábie, který Al-Káidu nemálo finančně podporoval. Existují důkazy o transakcích mezi Khazawim a Attou. 11. září Khazawi odcestoval z Emirátů do Pákistánu a později do Afghánistánu, kde byl zajat v roce 2003.⁵⁷

V listopadu 2001 v Radě bezpečnosti OSN došlo ke schválení rezoluce, jež odsoudila Taliban, který byl tou dobou vládnoucím režimem v Afghánistánu a poskytl prostor pro činnost Al-Káidy pod bin Ládínovým vedením. V rezoluci byla také zmíněna nutnost převzít odpovědnost za vykořenění terorismu.⁵⁸

Jelikož Talibán odmítl vydat bin Ládína, zahájila americká vláda vojenskou intervenci do Afghánistánu. Byly využity vojenské síly americké, ale také britské a

⁵⁴ BERGEN, PETER. *The longest war*. New York Times, 2011. ISBN 978-0-85720-882-8. str. 27-28

⁵⁵ BYMAN, Daniel. *Al Qaeda, the Islamic State, and the global jihadist movement: what everyone needs to know*. New York: Oxford University Press, [2015]. ISBN 9780190217266. str. 37-39

⁵⁶ BERGEN, PETER. *The longest war*. New York Times, 2011. ISBN 978-0-85720-882-8. str. 210

⁵⁷ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1. str. 131

⁵⁸ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1. str. 138-139

síly Severní aliance, kterou dříve vedl zmiňovaný Ahmad Šáh Masúd. Již 13. listopadu se podařilo jednotkám dobýt Kábul, hlavní město Afghánistánu. Tímto krokem americké vlády byl Talibán svržen a spousta radikálů opustila Afghánistán a přesunula se do Pákistánu.

Po útocích byla na letištích zvýšena bezpečnostní opatření. Prezident Bush už si nepřál, aby bezpečnostní prověřování byla nadále prováděna federálními zaměstnanci. Po celém světě začalo docházet ke zvyšování bezpečnostních kontrol na letištích.

Národní komise pro teroristické útoky na Spojené státy měla za úkol vypracovat konečnou zprávu k 11. září, tato zpráva byla vydána 22. července 2004. Zpráva obsahuje 571 stran a lze si ji volně přečíst. Předsedou komise byl Thomas Kean. Komise vyslechla stovky lidí z různých států a přečetla množství dokumentů. Komise upozornila na ne příliš dobrý postup FBI a CIA při předcházení teroristickým útokům. Dále upozornila na bin Ládinovu snahu o spolupráci s Irákem. Byly nalezeny důkazy o spolupráci Al-Káidy s Iránem, ne však takové, které by přisoudily Iránu podíl na přípravě útoků. Komise také zveřejnila jistá doporučení, která by pomohla takovýmto útokům předejít nebo alespoň minimalizovat škody. Komisi bylo také doporučeno vytvořit společné ředitelství pro FBI a CIA.

Po 11. září bin Ládin putoval zpět do Džalalabádu, což je město ve východním Afghánistánu. Toto místo bin Ládin dobře znal, jelikož se tam usadil již v roce 1996 po vyhoštění ze Súdánu. Bin Ládinův bodyguard prohlásil, že pár měsíců po útocích v měsíci Ramadán se bin Ládin a Ajman al-Zawahiri vydali do pevnosti v horách Tora Bora.

Pobyt v Tora Bora byl bedlivě monitorován CIA. V první polovině listopadu dorazil pracovník CIA Gary Bernstein do Kábulu. Pár dnů po příletu obdržel zprávy o tom, že bin Ládin se přesunul do Džalalabádu, proto sem se čtyřčlenným týmem CIA dorazil 21. listopadu 2001 a poté se přesunul do školního domu, který stál na úpatí Tora Bora.

Po nějaké době se Bernsternova skupina rozrostla o další členy a rozhodla se rozdělit na dvě poloviny. Jedna polovina vyrazila na vrchol Tora Bora s deseti afghánskými bojovníky a odpůrci Talibánu. Zde spatřili stovky vojáků Al-Káidy a začali shánět bombardéry z okolí. Nakonec bylo na Tora Bora svrženo 1 110 bomb a bitva trvala téměř do konce prosince. Některé zdroje uvádí, že bin Ládín byl v bitvě zraněn při bombardování a musel prodělat operaci v oblasti ramene. Z Tora Bora uprchl pravděpodobně 14. prosince. Na konci prosince byla do světa vypuštěna videonahrávka, na které bin Ládín říká, že je pouze Božím otrokem a válka bude pokračovat i pokud zemře. Když jednotky zajaly některé bojovníky Al-Káidy, raději páchali sebevraždy pomocí granátů, než aby setrvali v zajetí. Bohužel se nepodařilo uhlídat tak obrovskou plochu, jakou byla Tora Bora a spouště bin Ládínovým stoupencům, včetně jeho samotného, se podařilo uniknout přes blízké hranice do Pákistánu.⁵⁹

Poté se bin Ládín usazuje v oblasti FATA, což je pohraniční oblast Pákistánu, která sousedí s Afghánistánem. FATA je zkratka pro Federálně spravovaná kmenová území, jedná se o území s velkým počtem obyvatelstva, které je extrémně chudobné a většinou negramotné a jediným zdrojem obživy tu je zemědělství, chov dobytka a pašování drog či zbraní. V této oblasti žije zejména Paštúnské obyvatelstvo. Právě toto etnikum tvořilo velkou část bojovníků v době sovětsko-afghánské války, tudíž už tehdy měla velká část z nich povědomí o bin Ládínovi, který tou dobou figuroval v organizaci Maktab al-Khiamat.⁶⁰ Bin Ládín se se svými spojenci usadil v této oblasti, jelikož oblast FATA nebyla přímo kontrolována Pákistánskou vládou.⁶¹

Na začátku roku 2002 v Pákistánu v Karáčí zmizel novinář Daniel Pearl, který se netajil svým židovským vyznáním. Tou dobou, kdy zmizel, pracoval Pearl na článcích o skupinách spojených s Al-Káidou.

⁵⁹ BERGEN, PETER. *The longest war*. New York Times, 2011. ISBN 978-0-85720-882-8. str. 68-72

⁶⁰ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1. str. 139-141

⁶¹ BERGEN, PETER. *The longest war*. New York Times, 2011. ISBN 978-0-85720-882-8 str. 80-89

Zjistilo se, že Pearl byl vylákán Chálidem Umarem Šajchem na schůzku, o které si myslel, že bude schůzka s Mubarakem Alím Gíláním. Pearl se totiž domníval, že Gílání je ve spojení s Robertem Reidem, členem Al-Káidy, který se pokusil o explozi na palubě letadla American Airlines, které letělo z Paříže do Miami v prosinci 2001. Žádná schůzka se neuskutečnila, jelikož byl Pearl unesen. Následně byl předán Al-Káidě, která ho zajala a držela v Karáčí. Poté byly rozeslány emaily, ve kterých se psalo, že únosci požadují propuštění všech pákistánských vězňů v americké vazbě, včetně těch držených v Guantanámu. V příloze byla fotografie Pearla s pistolí u hlavy.

Za několik týdnů obdržel americký konzulát v Karáčí video, na kterém byla sřata Pearlovi hlava.⁶²

Na začátku února 2002 se CIA dozvěděla, kde se nachází Abu Zubaydah, logistik Al-Káidy, který měl napomocť k naplánování většiny teroristických útoků provedených Al-Káidou. Měl se nacházet ve velkých hustě obydlených městech v Láhauru nebo ve Faisalabadu a okamžitě se stal hledaným. Agentům se podařilo zjistit jeho telefon, ten ale používal krátce a jen zřídka. Později se podařilo zúžit počet možných míst, kde by mohl Zubaydah přebývat. 28. března 2002 zaútočily pákistánské jednotky na místo, kde Zubaydah bydlel. Při této přestřelce ve Faisalabadu byl Zubaydah třikrát postřelen. Byl natolik zraněn, že byla CIA nucena okamžitě poskytnout zdravotní péči, aby byl schopný výslechu, o který jim tolik šlo. Tento výslech spustil válku mezi FBI a CIA o tom, jak nejlépe získávat informace od těchto teroristů. Jedni si stáli za pomalým budováním vztahů, jiní k tomu používali až mučící metody.

Zubaydah byl první, který byl po zadržení umístěn do tajné zámořské věznice v Thajsku. Vyslychal ho tam Ali Soufan, což byl agent FBI, který mluvil arabsky a obměkčil ho tím, že mu říkal přezdívkou, jakou mu dala jeho matka. Zubaydah zanedlouho identifikoval několik členů Al-Káidy, včetně Khalida Sheikha Mohammeda, o kterém pod přezdívkou mluvil bin Ládin v jednom z videí,

⁶² *Brutální vraždu novináře Pearla teroristé natočili. Teď je únosce volný, jde z vězení.* Online. 2021. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/novinar-daniel-pearl-byl-prvni-obeti-teroristu-na-videu-jeho/r~b1280fb6622a11ebaabd0cc47ab5f122/>. [cit. 2024-01-12].

kteřé Američani získali v Afghánistánu. Mluvil o něm jako o někom, kdo měl plán na vysoké budovy v Americe. Byla tak zjištěna účast Khalida na útocích na Světové obchodní centrum. Později bylo zjištěno, že Zubaydah nebyl z nejbližšího okruhu bin Ládina, jak byl nejprve popisován, byl spíše prostředníkem.

V domnění, že Zubaydah je jedním z hlavních organizátorů v Al-Káidě, byl dál podroben výslechům, ty už od FBI převzala CIA. Praktiky CIA zahrnovaly různé formy mučení, jako spánková deprivace, waterboarding nebo uvěznění v malém prostoru, nucené obnažování nebo zvyšování a snižování teploty. Tímto způsobem byli vyslýcháni i další členové Al-Káidy.⁶³

K dalším podstatným jménům a klíčovým informacím se dostali agenti FBI díky Abu Jandalovi, který byl několik let bodyguardem bin Ládina, a který byl od roku 2000 držen v jemenské věznicí. Po 11. září ho jel vyslýchat Ali Soufan, který skvěle mluvil arabsky a vyslýchal i Zubaydaha. Soufan si Jandala získal a ten postupně prozradil desítky jmen figurujících v organizaci.

V roce 2003 byl v Pákistánu zatčen Khalid Sheikh Mohammed. Následně byl převezen do tajné věznicí CIA v severním Polsku. Nejprve nechtěl promluvit, ale nakonec po použití donucovacích technik se podařilo vyšetřovatelům Khalida zlomit. Bylo na něj použito několik mučících technik, dokonce ho vydírali vraždou jeho dětí, pokud nebude ochoten promluvit. Po těchto výhrůžkách poskytl spoustu informací o vnitřním fungování Al-Káidy.⁶⁴

V březnu 2003 byla započata invaze amerických vojsk do Iráku, která měla za úkol svrhnout režim Saddáma Husajna. USA vnikly do Iráku pod záminkou zbraní hromadného ničení, které údajně Saddám Husajn vlastní a také kvůli jeho spolupráci s Al-Káidou. Po vniknutí se ale zjistilo, že to nebyla pravda a část z toho si vymyslel jeden ze zajatých teroristů. Když se ho ptali, proč lhal, odpověděl, že řekl to, co chtěli slyšet, aby ho přestali mučit. Vstup do Iráku se stal velkou chybou,

⁶³ BERGEN, PETER. *The longest war*. New York Times, 2011. ISBN 978-0-85720-882-8. str. 109-111

⁶⁴ BERGEN, PETER. *The longest war*. New York Times, 2011. ISBN 978-0-85720-882-8. str. 114-116

jež nahrávala bin Ládínovi, který Ameriku srovnával se Sověty toužícími po moci a muslimském bohatství.

Touto invazí proti sobě Amerika poštvála spoustu radikálních muslimů, kteří se cítili pohoršeni přítomností nevěřících na jejich území. Tento krok hrál do karet hlavně bin Ládínovi, který mohl nabádat další muslimy k nenávisti vůči Americe. Po zahájení invaze se do Iráku začali přesouvat džihádisté pohoršení přítomností amerických vojsk. Řídili se islámským právem, podle kterého se džihád stane povinností každého muslima, pokud nepřítel vstoupí na muslimskou půdu. Pár týdnů po zahájení invaze, konkrétně 9. dubna 2003, se podařilo svrhnout Saddáma Husajna v Bagdádu.⁶⁵

Po útocích 11. září si vedení Al-Káidy uvědomilo, do jaké míry je pro její činnost a růst důležitá mediální propagace. Z těchto důvodů byla založena v roce 2001 Al Sahab, tedy mediální a produkční odnož. Ta vydávala různá propagační videa.

Svoji produkci videí zvýšila v roce 2007, kdy vydala téměř sto různých nahrávek. Video obsahovala titulky v různých jazycích, dokonce i v angličtině, aby jim porozuměla co největší část světového obyvatelstva. Tou dobou bylo jasné, že Al-Káida se zotavila a snaží se opět více zviditelnit.

4.1 Struktura organizace po útocích

Do doby útoků byla Al-Káida poměrně centralizovanou skupinou s daným vedením v daném místě, tedy bin Ládínem, který vedl skupinu z Afghánistánu. Po útocích ale nikdo přesně nevěděl, kde se vedení Al-Káidy skrývá, jelikož v Afghánistánu byly likvidovány jejich výcvikové tábory a oni byli nuceni se přesunout. Nové tábory byly zakládány v Pákistánu, Jemenu a Magrebu. Bezpečnějšími útočišti se pro ně staly chudé státy jako třeba Somálsko, Jemen nebo Mali. Začalo také vznikat víc a víc franšíz, které byly napojeny na Al-Káidu a byly odhodlány plnit myšlenku džihádu tak, jak jej vnímal bin Ládín a jeho stoupenci. Al-Káida se tou dobou přeměnila z organizace spíše na ideologické hnutí. Budovali si silné vztahy s jinými radikálními skupinami, které měly stejné

⁶⁵ FAWAZ, GERGES. *The Rise and Fall of Al-Qaeda*. Oxford University Press, 2011. ISBN 9780199790654., str. 127

cíle a stejného nepřítele. Stále rostla popularita sebevražedných atentátníků. Díky decentralizaci nebyla Al-Káida snadným terčem, protože zničením jedné její části nedojde k likvidaci celé její struktury, ale pouze její části.

4.1.1 Jones Seth a jeho dělení struktury organizace

Seth Jones je politolog, vědec a bývalý úředník na ministerstvu obrany USA, který je známý především díky svým pracím, ve kterých se věnuje obranné strategii a také boji proti terorismu. Právě část jeho prací se týká teroristických skupin jako je Al-Káida nebo samozvaný Islámský stát.

Al-Káida je tedy teroristická organizace s obrovskou geografickou rozlohou a působností. Její části jsou rozesety všude po světě a všechny spojuje jedna společná ideologie. Umí se rychle zadaptovat a samostatně fungovat. Jones Seth Al-Káidu definuje v pěti stupních. Těmito stupni jsou: centrální Al-Káida, přidružené skupiny, spolupracující skupiny, spolupracující jednotky a jednotlivci.⁶⁶ Pod centrální Al-Káidu spadají její vůdci jako bin Ládin nebo Ayman al-Zawahari. Tento stupeň je složen z takzvaných shur, což jsou jednotlivé výbory.

Další částí jsou větve Al-Káidy neboli její přidružené skupiny, které spadají pod centrální stupeň. Mají určité výhody z tohoto vztahu plynoucí, jako je třeba společný výcvik. Tyto větve jsou formální. Sdílejí stejnou ideologii a také se poznají podle názvu, který obsahuje název Al-Káida. Například Al-Káida islámského Magrebu nebo Al-Káida arabského poloostrova, ta vznikla na území Jemenu, jejím vůdcem je Nasir Abd al-Karim al-Wahayshi a šlo o neaktivnější odnož. Další větví byla například Al-Káida v Iráku, jejímž vůdcem byl Abú Musab az-Zarkáví, tato odnož se později odtrhla a přeměnila na Islámský stát.

Třetím stupněm jsou spolupracující skupiny. Zde lze zařadit například Taliban nebo Laskar-e-Tayiba a jiné radikální skupiny, které se nestaly formálními členy. Nejsou na Al-Káidě přímo závislé, jen v případě potřeby mezi těmito skupinami dochází ke spolupráci. Laskar-e-Tayiba byla organizací založenou v roce 1989 v Afghánistánu a šlo o jednu z nejvíce destruktivních v jižní Asii. V devadesátých letech tato organizace začala s útoky v Indii. V listopadu 2008

⁶⁶ SETH, G. J. The Terrorist Threat from Pakistan. *Survival*, 2011, 9780429333149. str. 69-94

provedly útoky v Bombaji za pomoci dvanácti náloží, které odpálily například na nádraží, v hotelích, nemocnicích nebo v kině. Zemřelo asi 174 lidí, víc jak 200 jich bylo zraněno.⁶⁷

Předposlední skupinou jsou spolupracující jednotky. V tomto případě se jedná o malé skupinky, které jsou rozptýleny po celém světě a rozhodly se následovat ideologii Al-Káidy. Často jsou jimi bojovníci vracející se z válečných konfliktů, například z Bosny.

Posledním stupněm jsou inspirovaní jednotlivci, přezdívaní osamělí vlci. Tito jednotlivci se inspirovali teroristickými činy různých skupin a jedná se o nejhůře předvídatelnou skupinu, jelikož jednají nezávisle na větších skupinách.⁶⁸

4.2 Financování po útocích 11. září

V tomto období dochází k finanční úlevě Al-Káidy, jelikož po tomto roce nebyla nucena platit daně Talibánu, které představovaly velkou částku v jejím rozpočtu. Zároveň Al-Káida přišla o spousty členů, kteří byli zatčeni nebo zabití.

Výdaje i příjmy se částečně snížily. Ztráta příjmů byla útoky ovlivněna i v tom směru, že si Saudové více promýšleli, do čeho své peníze vlastně vkládají. Zpřísnila se také opatření, která se zaměřila na kontrolu výdajů charit na blízkém východě. Také charity, jež měla Al-Káida zcela pod kontrolou, například již dříve zmiňovaná Al Wafa, byly nuceny zastavit svůj provoz.

Příjmy naopak rostly po intervenci Američanů do Afghánistánu. Tento jev lze objasnit zvyšující se protiamerickou náladou v muslimských zemích. Byl také zaznamenán úbytek používání transferů peněz přes Hawalu, jelikož spousta jejích prostředníků byla odhalena, začalo se více užívat kurýrů, kterých bylo využíváno i pro předávání informací.⁶⁹

⁶⁷ *Mumbai Terror Attacks Fast Facts*. Online. 2009, 2022. Dostupné z: <https://www.cnn.com/2013/09/18/world/asia/mumbai-terror-attacks/index.html>. [cit. 2024-01-23].

⁶⁸ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1. str. 146-149

⁶⁹ *National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States: Monograph on Terrorist Financing*. PDF. Dostupné z: https://www.9-11commission.gov/staff_statements/911_TerrFin_Monograph.pdf. [cit. 2024-01-10].

Dřívější struktura pravděpodobně přestává fungovat. Finanční výbory zřejmě zanikly, svou sílu ztratila i funkce finančního ředitele. Obrovské centrální řízení Al-Káidy se tak proměnilo na několik menších teroristických skupin.

4.3 Strategie Al-Káidy po roce 2003

Po přesunutí Al-Káidy do Pákistánu se po roce 2003 začínala měnit její strategie. Touto dobou se snažila o posílení Talibanu a jeho napojených radikálních skupin. Šlo jí o implementaci jejích skupin do Talibanu, který by pak převzal její ideologii, která je zaměřena především na globální džihád.

K této přeměně mohlo přispět Haqqaniho hnutí. Toto hnutí, které vedl Jalaluddin Haqqani, bylo založeno v roce 1970 a původně šlo o hnutí protisovětské. Jeho síť přislíbila v roce 1995 věrnost Talibanu. V roce 2007 skolila jejího vůdce těžká nemoc, kvůli které byl do čela dosazen Haqqaniho syn Sirajuddin Haqqani.

Sirajuddin Haqqani si nedržel od Al-Káidy tak velký odstup a s její ideologií souhlasil. Zvyšoval tak propojenost s Talibanem, ale zároveň také s Al-Káidou. Za jeho vedení se skupina stala jednou z nejefektivnějších působících skupin ve Wazíristánu.⁷⁰

Další změna ve strategii Al-Káidy spočívala v tom, že došlo ke změně jejích cílů. Přestala se tolik zaměřovat na americká velvyslanectví, vojenské základny či lodě a svoje zaměření přeměnila na cíle spíše ekonomické nebo obchodní. Hlavními cíli se stávaly cíle měkké. Tyto cíle bylo snadnější zasáhnout, protože u předchozích cílů byla v důsledku útoků zvýšená ochrana těchto objektů.⁷¹

V prosinci 2004 bin Ládín nabádal k zaměření se na ropné cíle. Ve své nahrávce z tohoto období prohlašoval, že jeden z hlavních důvodů, proč se nepřátelé nacházejí na muslimském území, je krádež ropy. Proto by měli své útoky vést tak, aby těmto krádežím zabránili. Reakcí na toto prohlášení byly útoky zaměřující se na těžbu a vývoz ropy. V roce 2006 se Al-Káida v Saudské Arábii

⁷⁰ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1. str. 153

⁷¹ BERGEN, PETER. *The longest war*. New York Times, 2011. ISBN 978-0-85720-882-8. str. 208

pokusila neúspěšně zaútočit na jedno z nejpodstatnějších míst pro těžbu ropy, a to na zařízení Abqaiq.⁷²

Al-Káida jako spousta jiných teroristických organizací ke svým útokům používala po domácku vyrobené bomby, které se jinak nazývají improvizovaná výbušná zařízení. Nejprve byla ovládaná samotným útočníkem, později mobilním telefonem, poté byly některé navazující na sebe a dále šlo o bomby spoléhající na infračervené spouštěče. Chvíli fungovaly i bomby s chlórem, ale tento druh plynu nebyl příliš efektivní, tak se od jeho používání upustilo.

Studie New Yorkské univerzity porovnávala období od útoků 11. září do března 2003 a období od března 2003 do září 2006 a zjistila, že počty smrtících útoků se od invaze do Iráku zvýšily sedmkrát. Dokonce, i kdyby se nebraly v úvahu útoky v Iráku a v Afghánistánu, zvýšily se útoky jinde po světě o více než jednu třetinu.⁷³

4.3.1 Abú Musab az-Zarkáví a Al-Káida v Iráku

Abú Musab az-Zarkáví byl muslim původem z Jordánska a byl vycvičen v jednom z bin Ládinových táborů, aby bojoval proti Sovětům. Bin Ládin mu údajně dal 200 000 dolarů, aby si mohl založit vlastní skupinu se svým výcvikovým táborem, a tak Zarkáví založil Jund-al-Šám. V roce 2002 byl Zarkáví v Jordánsku odsouzen k trestu smrti a prohlášen vinným z organizace teroristických útoků na Izraelce a Američany pobývajících v Jordánsku.

Později byla jeho organizace přejmenována na Jamaat al-Tawhid wa al-Jihad a po útocích uskutečněných 11. září byla přesunuta na sever Iráku. V srpnu 2003 organizace provedla několik teroristických útoků. První z nich byl zaměřen na jordánskou ambasádu v Bagdádu. Jako prostředek byl opět použit nákladní vůz naplněný výbušninami. Útok si vyžádal sedmnáct obětí a čtyřicet zraněných.⁷⁴

⁷² BERGEN, PETER. *The longest war*. New York Times, 2011. ISBN 978-0-85720-882-8. str. 209-210

⁷³ BERGEN, PETER. *The longest war*. New York Times, 2011. ISBN 978-0-85720-882-8. str. 170-172

⁷⁴ *Výbuch u jordánské ambasády v Bagdádu zabil nejméně 11 lidí*. Online. 2003. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-vybuch-u-jordanske-ambasady-v-bagdadu-zabil-nejmene-11-lidi-265818>. [cit. 2024-01-23].

Další útok byl veden na misi OSN. Odehrál se v hotelu Canal v Bagdádu, kde štáb OSN sídlil. Zahynulo zde dvacet dva lidí, včetně šéfa mise OSN Sergia Vieira de Mella. Útok byl proveden sebevražedným atentátníkem. Do hotelu měl útočník narazit autem, které při srážce vybuchlo. Stěna hotelu se sesunula a suť uvěznila spoustu lidí.⁷⁵

Zarkáví měl plán, který spočíval v nabádání Iráckého obyvatelstva k propuknutí občanské války mezi sunnitským a šíitským obyvatelstvem. Tento plán představil v dopise i bin Ládinovi, popisoval zde šíity jako hady, kterých je třeba se zbavit. Válkou by se sunnitě v Iráku konečně probrali, uvědomili si hrozbu šíitů a vydali se tak na cestu džihádu. Mělo dojít k zasažení šíitů, kteří by se museli bránit a snažili se zasáhnout sunnitské obyvatelstvo. V tom okamžiku by se objevila Al-Káida, jež by se za sunnitské obyvatelstvo postavila a ochránila ho před šíitskou hrozbou.

A jak Zarkáví naplánoval, tak se také stalo. 29. srpna 2003 jeho tchán dovezl bombu před šíitskou mešitu v Nadžáfu, která zabila desítky lidí, včetně jednoho z nejvýznamnějších šíitských vůdců Ajatolláha Baqira al-Hakima.⁷⁶

O rok později přislíbil Zarkáví věrnost bin Ládinovi a jeho organizace se stala Al-Káidou v Iráku. Buňka převzala kontrolu nad provincií Anbar v západním Iráku. Proslavila se zejména svou brutalitou a Zarkáví se stal jedním z nejhledanějších teroristů na světě. Za jeho dopadení byla Spojenými státy vypsána odměna ve výši dvaceti pěti milionů dolarů. Od ostatních odnoží se právě tato lišila svojí soběstačností a finanční nezávislostí na centrální Al-Káidě. Její finanční příjem pramenil především z pašování drog a ropy a také z únosů, po kterých následovalo požadování výkupného. Toto jim ročně přidalo 70 až 200 milionů dolarů.⁷⁷

⁷⁵ *Útok na OSN v Iráku nepřežil šéf mise*. Online. 2003. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/archiv/utok-na-osn-v-iraku-neprezil-sef-mise.A030819_152830_zpravy_irak_ton. [cit. 2024-01-23].

⁷⁶ BERGEN, PÉTER. *The longest war*. New York Times, 2011. ISBN 978-0-85720-882-8. str. 163-164

⁷⁷ BYMAN, Daniel. *Al Qaeda, the Islamic State, and the global jihadist movement: what everyone needs to know*. New York: Oxford University Press, [2015]. ISBN 9780190217266. str. 116

Sám Zarkáví v roce 2004 vlastnoručně popravil dva Američany, které držel jako rukojmí, nejprve Nicka Berga, jehož smrt prohlásila skupina za odplatu Američanům za týrání iráckých vězňů a poté Eugena Armstronga. Obě tyto popravy měly být na videozáznamu. Na první bylo zachyceno pět maskovaných teroristů, z nichž jeden četl prohlášení, po dočtení st'al Bergovi hlavu, kterou po tomto hrůzném činu ukázal na kameru.⁷⁸ Eugene Armstrong byl spolu s dalšími třemi muži unesen ze svého domova v Bagdádu, o pár dní později Zarkáví provedl stejnou popravu jako u Nicka Berga. Na nahrávce tentokrát žádal o propuštění iráckých žen z věznic, jinak vyhrožoval popravami dalších rukojmí. Šestým mužem na nahrávce byl zajatec v oranžovém se zavázanýma očima a svázanýma rukama, kterému Zarkáví následně podřízl hrdlo a oddělil hlavu od těla.⁷⁹ Těmito nehumánními činy se Al-Káida v Iráku proslavila, jelikož tyto dvě popravy nebyly jediné, takových akcí poté proběhlo hned několik.

Zlomem, který odstartoval občanskou válku, byl útok Al-Káidy v únoru 2006 na Zlatou mešitu v Samaře, jež je asi nejvýznamnější šíitskou mešitou. Dvě bomby explodovaly uvnitř mauzolea, což způsobilo zřícení horní části slavné šestimetrové pozlacené kopule a poškodilo jeden z minaretů. Následovaly velké nepokoje, které si vyžádaly několik obětí.⁸⁰

Al-Káida v Iráku nebyla u spousty příznivců centrální Al-Káidy příliš oblíbenou, nejen kvůli své brutalitě, ale také kvůli tomu, že jejími cíli se stávalo, kromě amerických cílů, také šíitské civilní obyvatelstvo včetně žen a dětí.

Kromě nepokojů v Iráku k tomu Al-Káida v Iráku přidala 9. listopadu 2005 sebevražedné atentáty na tři americké hotely v hlavním městě Jordánska, v Ammánu. Zabito zde bylo asi šedesát lidí, přičemž většina byli Jordánci účastníci se svatební hostiny. Tyto útoky vyvolaly další vlnu odporu proti Zarkávímu, jelikož

⁷⁸ *Koaliční síly jsou zabitím Američana znechuceny*. Online. 2004. Dostupné z: https://www.bbc.co.uk/czech/worldnews/story/2004/05/040512_us_beheading_1715.shtml. [cit. 2024-01-25].

⁷⁹ *Video shows American hostage beheaded*. Online. 2004. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2004/WORLD/meast/09/20/iraq.beheading/>. [cit. 2024-01-25].

⁸⁰ *Výbuch zničil minarety mešity v Samaře, v Bagdádu zákaz vycházení*. Online. 2007. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/bagdad_vybuch_minaret20070613.html. [cit. 2024-01-25].

sám byl Jordánec. On sám vybrání těchto cílů odůvodnil tím, že na místě se často nacházeli izraelští špióni. Na protest proti útokům vyšly do ulic stovky lidí.

Al-Káida v Iráku na tom byla dobře i po finanční stránce, o čemž svědčí dopis od bin Ládinova společníka číslo jedna Aymana Zawahiriho, který ve svém dopise požadoval od irácké odnože zaslat 100 000 amerických dolarů pro centrální Al-Káidu.⁸¹

Její útoky neustávaly až do roku 2006, kdy byl v červnu zabit její vůdce Abú Musab az-Zarkáví při americkém leteckém útoku 7. června u města Bakúba. Útok byl proveden pomocí dvou letadel, která na dům, ve kterém se Zarkáví nacházel, shodila dvě bomby. Tou dobou se měla údajně konat schůze jeho skupiny. Jeho tělo bylo ztotožněno pomocí otisků prstů a jeho smrt byla následně potvrzena i na stránkách Al-Káidy.⁸²

Po Zarkávího zneškodnění změnila americká vláda strategii a začala více podporovat obyvatele Iráku, aby se postavili proti Al-Káidě a také tlačila iráckou vládu, aby více zahrnovala sunnitské obyvatelstvo.⁸³

Tato odnož Al-Káidy byla výjimkou i v tom, že pro sebevražedné útoky hojně využívala ženy. V provincii Dijála mezi roky 2007-2009 došlo ke dvaceti sedmi sebevražedným útokům provedených ženami. Docházelo také k používání manželských dvojic k uskutečnění sebevražedných atentátů.

První byli iráckou odnoží rekrutováni manželé z Belgie, kteří měli za úkol provést útoky na americké konvoje v Iráku v roce 2005. To ale nebylo vše. Al-Káida v Iráku se neostýchala využívat děti jako sebevražedné atentátníky. Koncem roku 2008 se patnáctiletá dívka udala na policii, přitom na sobě měla

⁸¹ BERGEN, PETER. *The longest war*. New York Times, 2011. ISBN 978-0-85720-882-8. str. 167-169

⁸² BYMAN, Daniel. *Al Qaeda, the Islamic State, and the global jihadist movement: what everyone needs to know*. New York: Oxford University Press, [2015]. ISBN 9780190217266. str.116-119

⁸³ *Američané ukázali tělo Zarkávího*. Online. 2006. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/americane-ukazali-telo-zarkaviho/r~i:article:172308/>. [cit. 2024-02-01].

vestu s výbušninami, a když ji policie dovezla na stanici, aktivovala výbušninu, která explodovala.⁸⁴

4.4 Al-Káida v islámském Magrebu

V roce 2006 se přidala další odnož Al-Káidy. V září téhož roku prohlásil vůdce alžírské Salafistické skupiny pro kázání a boj Abu Musab Abdul Wadud, že Al-Káida je jedinou organizací, která je oprávněná shromažďovat mudžahedíny po celém světě. Poté přijala skupina nové jméno a to Al-Káida v islámském Magrebu.

Tato odnož opět provedla spousty útoků, jako třeba útok na izraelské velvyslanectví v Mauritánii, bombardovala budovy OSN v Alžírsku nebo zavraždila francouzské a britské rukojmí.

Al-Káida v Magrebu se tak připojila k dalším dobře fungujícím odnožím, kterými byly Al-Káida v Iráku a Al-Káida na Arabském poloostrově.

4.5 Jemenská Al-Káida

Jemenská Al-Káida byla další odnoží Al-Káidy, jinak taky přezdívaná Al-Káida na Arabském poloostrově. Odnož slíbila věrnost centrální Al-Káidě v roce 2009. Jejím vůdcem se stal Nasir Abd al-Karim al-Wahayshi přezdívaný také jako Abu Basir. Byla jednou z neaktivnějších odnoží, aktivní byla především v Jemenu a Saudské Arábii. Za své cíle prohlásila západ a západní jednotky na jejich území, dokonce vydala články o tom, jak zabíjet Američany na území USA.

Tato odnož Al-Káidy 6. října 2002 zahájila útok na francouzský ropný tanker Limburg. V době útoku se tanker nacházel poblíž jemenského pobřeží. Útok byl podobný tomu na USS Cole, člun naplněný výbušninami narazil do lodi a explodoval. Zabit byl jeden člen posádky.⁸⁵

4.6 Pokračování Al-Káidy od roku 2006

Když se podařilo vytlačit Talibán z Afghánistánu, Američané neměli žádné plány, jak nastolit v zemi pořádek, proto byl v zemi dál zmatek a narušený vnitřní řád. Také narůstalo množství vyváženého opia. V roce 2004 země vyhlásila

⁸⁴ BERGEN, PETER. *The longest war*. New York Times, 2011. ISBN 978-0-85720-882-8. str. 169-170

⁸⁵ BYMAN, Daniel. *Al Qaeda, the Islamic State, and the global jihadist movement: what everyone needs to know*. New York: Oxford University Press, [2015]. ISBN 9780190217266. str.145-149

prezidentské volby, které vyhrál Hámíd Karzaj a z Afghánistánu se stala Afghánská islámská republika, tou dobou začínal sbírat síly také Talibán.

V roce 2006 se opět vrátil Talibán, který začal narušovat stabilitu Afghánistánu. Zhoršovaly se také vztahy USA s Pákistánem, jelikož napomáhal a skrýval teroristy z Al-Káidy a došlo k několika útokům na Pákistán. V roce 2007 už Talibán ovládal část území Afghánistánu.

V listopadu 2008 vyhrál Barack Obama prezidentské volby v USA a nahradil předešlého prezidenta Bushe, 20. ledna 2009 se ujal funkce. O dva dny později ve svém proslovu Obama prohlásil, že hlavní frontou pro boj proti terorismu a extremismu jsou Afghánistán a Pákistán. Tvrdil, že bez stabilního Pákistánu nemůže být stabilní ani Afghánistán a naopak, zároveň mluvil o tom, kolik práce je třeba udělat, aby tyto státy přestaly být hlavními státy pro ukrývání Al-Káidy a jejích spojenců.

Po inauguraci bylo nutné zvýšit počty vojáků v Afghánistánu. Byla zahájena protipovstalecká činnost a snaha zvýšit společenskoekonomický standart. Snahou také bylo změnit smýšlení lidí v zemi tak, aby se snížil počet zájemců o přidání se k teroristickým organizacím jako byla Al-Káida.⁸⁶

Začaly porady prezidenta se členy válečného kabinetu. Těchto zasedání se účastnili všichni Obamovi poradci a vojenští velitelé, kteří požadovali zvýšení počtu vojáků. Joe Biden navrhoval, aby se více zaměřili na Al-Káidu, jelikož šlo o podstatně menší cíl. Prezident se rozhodl nařídít vojákům, aby se zaměřili na Al-Káidu, ale zároveň slíbil, že počty se budou zvyšovat rok a půl, poté se budou vojáci vracet domů.

V roce 2009 byl Talibán na vzestupu. Velkým problémem Američanů byly nástražné výbušniny, které Talibán schovával v zemi, ve dveřích, téměř všude. Američané se dále snažili vybudovat afghánskou armádu, což nebylo vůbec jednoduché, jelikož v Afghánistánu byla nízká úroveň gramotnosti, čtení a počítání však bylo pro vstup do armády bezpodmínečně nutné. Afghánci také nenosili

⁸⁶ *Také Obama povede svou velkou válku - v Afghánistánu, píše NYT.* Online. 2009. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/znicime-vas-porazime-a-odstranime-vzkazal-obama-teroristum-177100>. [cit. 2024-02-01].

ochranné prvky, rozprodávali vybavení od amerických sil a kouřili ve službě marihuanu, jejich pracovní morálka tedy nebyla pro armádu dostačující.

Když Obama nastoupil do funkce, vytvořil nový post, kterým byl post zvláštního vyslance pro Pákistán a Afghánistán, tím se stal Richard Holbrooke. Holbrook měl na svoji první návštěvu přiletět 11. února 2009. Těsně před tím, než měl přiletět, se Talibán opět předvedl se sérií útoků. Chtěl dát Američanům jasně najevo, že Afghánistán patří jim a jsou ochotni za to i zemřít. Tou dobou bylo čtyřicet procent Afghánistánu pod přímou vládou Talibánu nebo šlo o vysoce rizikové oblasti, kde neustále hrozily povstalecké útoky. Tyto oblasti byly na jihu a na východě země, podél hranice s Pákistánem.⁸⁷

V roce 2009 začalo daleko častější užívání bojových dronů. Tyto bezpilotní lety měly za cíl ničit talibánské tábory, kromě toho se však zvýšil i počet zasaženého civilního obyvatelstva v Afghánistánu.

V Jemenu byl zabit Anvar al-Avlakí, což byl operativec Al-Káidy narozený v USA. Šlo o radikála, který byl bezpečnostními úřady označen za obrovskou hrozbu pro území Ameriky. Byl nalezen poblíž svého úkrytu v Jemenu, a o něco později byl zabit jedním z amerických dronů. Byl velmi radikálním kazatelem, který se objevil po 11. září.⁸⁸

⁸⁷ *Také Obama povede svou velkou válku - v Afghánistánu, píše NYT.* Online. 2009. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-amerika-take-obama-povede-svou-velkou-valku-v-afghanistanu-pise-nyt-40217908>. [cit. 2024-02-01].

⁸⁸ *Šéfovu smrt pomstíme, hrozí jemenská Al Kajda.* Online. 2011. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/sefovou-smrt-pomstime-hrozi-jemenska-al-kajda.A111010_172547_In_zahranici_mtr. [cit. 2024-02-01].

5 Dopadení bin Ládina

V září 2010 informovaly tajné složky prezidenta, že se objevila zajímavá budova v Pákistánu a právně v ní by se mohl ukrývat Usáma bin Ládin. Americké složky našly někoho, o kom se domnívaly, že dělal kurýra Al-Káidě, především bin Ládinovi osobně. Začalo jeho sledování v Pákistánu, právě tento kurýr je zavedl do komplexu Abbottábádu, který je vzdálený asi sto kilometrů od města Islámábád.

Budova byla podezřelá už delší dobu, jelikož postavena byla v roce 2006 a architektonicky se podstatně odlišovala od těch stojících všude kolem. Nejen, že byla o dost větší a její cena byla vyčíslena na milion dolarů, ale také byla obklopena vysokými zdmi, které měly na svém vrcholu ostnaté dráty. Uvnitř bydlelo asi 24 lidí, přičemž vše nasvědčovalo tomu, že zde bydlí několik rodin.

CIA dostávalo zprávy, že v areálu budovy byl několikrát viděn někdo, kdo výškou a tělesnými propozicemi připomínal bin Ládina a tento člověk komplex nikdy neopouštěl. Šance, že se opravdu jedná o bin Ládina, byla asi 50 %.⁸⁹

Začaly se vymýšlet možnosti, jak se do budovy dostat. Jednou z možností byl výsadek vrtulníkem amerických speciálních jednotek Navy SEALs do areálu v Abbottábádu. Ty by přistály na střeše, prohledaly objekt a identifikovaly jeho obyvatele. Pokud najdou bin Ládina, zajmou jej, a pokud narazí na odpor, udělají vše pro zabezpečení bezpečnosti jednotky a poté objekt opustí.

Problémem bylo umístění objektu na území Pákistánu, kde se americké jednotky vyskytovat nemají. Tato skutečnost by mohla rozpoutat další řadu konfliktů. Bylo jisté, že Pákistán skrývá řadu teroristů.

V den provedení operace 2. května 2011 se v Bílém domě shromáždili všichni, kteří se na plánování operace jakkoliv podíleli a živě sledovali zásah jednotek. Celá operace trvala asi čtyřicet minut a nesla název Neptunovo kopí. Začátek operace probíhal podle stanoveného plánu a vrtulník se nepozorovaně dostal do Pákistánu. Problémy nastaly při přistání, když vrtulník havaroval na

⁸⁹ *Bin Ládina prozradil telefon. Dům, kde se skrýval, byl podezřelý z mnoha důvodů.* Online. 2021. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_svetu/usama-bin-ladin-desate-vyroci.html. [cit. 2024-02-01].

střechu objektu. I přes to začaly Navy SEALs⁹⁰ s prohledáváním objektu. Po nějaké době se ve vysílačce ozvalo něco jako: “ Za Boha a za vlast Geronimo Geronimo”, to mělo být heslo pro to, že bin Ládín byl nalezen. Poté byla vyslána zpráva, že bin Ládín byl v boji zabit. Spolu s bin Ládínem zemřel jeden z jeho synů, dva muži a žena. Co se týče členů jednotky Navy SEALs, nepřišel o život žádný z nich. Poškozený vrtulník jednotky zničily a tělo vzaly s sebou do náhradního vrtulníku.⁹¹

Dále následoval proces identifikace, jelikož měl obličej výrazně poničený střelbou, nakonec byl identifikován podle DNA. Po identifikaci byl pohřben do moře, celý tento obřad byl proveden podle islámského práva, včetně zvyku pohřbít tělo do dvaceti čtyř hodin od smrti. Při rozhodování, kam pohřbít bin Ládína, bylo nutné zvážit všechny faktory. Bylo zvažováno, zda ho pohřbít na pevnině, ale převládl strach, že by se jeho hrob mohl stát jakousi symbolickou svatyní pro jeho následovníky. Z toho důvodu bylo jeho tělo pohřbeno do moře. Následovala zpráva prezidenta Obamy o zabití tolik let hledaného teroristy. Vzkázal rodinám obětí Al-Káidy, že spravedlnosti bylo učiněno zadost.

5.1 Po smrti bin Ládína

O tři dny později po bin Ládínově dopadení samotná organizace Al-Káida oznámila smrt jejího vůdce. Jeho nástupcem se stane bin Ládínův dlouholetý společník Ayman al-Zawahiri. V prohlášení o smrti svého vůdce Al-Káida upozornila, že bude i nadále pokračovat v boji proti USA a Izraeli.⁹²

Zawahiri byl sice mozkiem organizace, ale postrádal bin Ládínovo charisma a umění přimět lidi ho následovat. Zawahiri působil na spoustu radikálů příliš nudně, nedokázal zabránit rozpadu některých větví Al-Káidy a na dlouhou dobu zmizel z očí všech, což bylo pravděpodobně kvůli špatnému zdravotnímu stavu. I přes zdravotní problémy se snažil zveřejňovat různé knihy a eseje, nestal se však mužem činu jako jeho předchůdce.

⁹⁰ Námořní, vzdušné a pozemní týmy Námořnictva Spojených států amerických

⁹¹ *Jak zemřel bin Ládín?* Online. 2011. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/jak-zemrel-bin-ladin-230612>. [cit. 2024-02-01].

⁹² *Ayman al-Zawahiri appointed as al-Qaeda leader.* Online. 2011. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-13788594>. [cit. 2024-02-10].

Po nástupu Donalda Trumpa do funkce prezidenta v roce 2017 začaly mírové rozhovory mezi Talibánem a USA. Dohodli se, že američtí vojáci opustí území Afghánistánu a Talibánci na ně nebudou útočit. Z tohoto jednání byla ale vynechána afghánská vláda, po dohodě začal Talibán na vládu útočit. Později začala mírová jednání, na kterých byly zástupci všech tří stran. V dohodě s USA se Talibán zavázal přerušit veškeré kontakty s Al-Káidou a jinými teroristickými organizacemi.

Někdy kolem roku 2019 byl zabit bin Ládinův syn Hamza, o kterém bylo vedeno několik spekulací, že by se stal jeho nástupcem. Byl zneškodněn při jedné z amerických protiteroristických operací. V roce 2017 byl Hamza zapsán na listinu mezinárodních teroristů, později na něj byla vypsána odměna, která činila něco kolem 22 milionů korun. Hamza byl pravděpodobně otcův oblíbenec a po jeho smrti se objevil v několika propagandistických videích, ve kterých volal po útocích na USA.⁹³

V následujících letech se Zawahiri čím dál více vzdaloval svým následovníkům. K vedení Al-Káidy moc nepřispíval, spokojil se jen s vydáváním knih a esejí, zřídka se objevil na nějakém propagačním videu. Každý očekával nějaké oslavné video v roce 2021, které by vyzdvihovalo útoky 11. září, od kterých uplynulo 20 let, ale nic takového se nekonalo. K veřejnosti se dostalo pouze jedno video, na kterém se Zawahiri objevuje, aby vyvrátil fámy o jeho smrti.⁹⁴

V dubnu 2021 rozhodl prezident Biden o návratu amerických vojsk z Afghánistánu. Ve svém vyjádření uvedl, že Američané přišli do Afghánistánu, aby dostali teroristy, kteří je napadli 11. září a zjednali spravedlnost pro Usámu bin Ládina, což se dle jeho slov povedlo. USA nevedly válku, aby v Afghánistánu budovaly stát. Jakým směrem si Afgánistán a jeho vláda v zemi srovná pořádek, už bylo, dle Bidenových slov, na něm samotném. Poté se Talibán začal zmocňovat

⁹³ ‚Při americké protiteroristické operaci byl zabit Hamza bin Ládin.‘ *Trump potvrdil informace médií*. Online. 2019. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/usa-trump-hamza-bin-ladin-usama-al-kaida_1909141615_vtk. [cit. 2024-02-10].

⁹⁴ *Ayman al-Zawahiri, al-Qaeda leader, killed at 71*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/obituaries/2022/08/01/ayman-al-zawahiri-al-qaeda-dead/>. [cit. 2024-02-14].

dalších území. 15. srpna Talibán obsadil hlavní město Afghánistánu Kábul, a tak se po dvaceti letech válčení opět ujal moci.

V roce 2022 lokalizovaly americké jednotky Zawahiriho bydliště. Bylo zjištěno, že Zawahiri se přesunul z Pákistánu do Talibánem ovládaného Afghánistánu, přesněji do Kábulu. Nejprve se zde nastěhovala jeho rodina, později se přidal i Zawahiri, který stejně jako bin Ládín, od nastěhování svůj dům neopouštěl.

Před zásahem amerických dronů byl Zawahiri monitorován, aby se zjistily podmínky pro útok a minimalizovaly se civilní oběti. Prezident Biden chtěl znát všechny podrobnosti o domu, kde se Zawahiri nacházel a poté útok schválil.

Zawahiri byl zabit 31. července na svém balkoně americkým dronem. Útok si nevyžádal žádné další oběti. Reakce USA se obával Talibán, jelikož nevydáním Zawahiriho porušili dohodu z Doha.⁹⁵

5.2 Třetí amir Al-Káidy

Po smrti al Zawahiriho, byla spousta nejasností ohledně nového vedení Al-Káidy, po několika měsících se jím stal Saif al Adel. Tuto skutečnost oznámila OSN v únoru 2023.

Saif al Adel se narodil v provincii Minúfija na severu Egypta. Před působením Adela v Al-Káidě sloužil v egyptské armádě, ve které se cvičil v práci s výbušninami, později se vypracoval na důstojníka speciálních sil. V roce 1987 opustil egyptskou armádu a přidal se k MAKu.

Tento muž by měl přinést změny ve vedení organizace, jelikož jeho osobnost se podstatně liší od osobností jeho předchůdců. Adel je dobrým vojenským taktikem, nejdříve působil jako instruktor na výbušniny, později se stal vůdcem, který měl za úkol zajištění bin Ládínovy bezpečnosti. A před svou vedoucí funkcí zastával řízení vojenských operací, která Al-Káida vedla. Adel byl nejprve jedním z odpůrců útoku na obchodní centrum. Po vytlačení z Afghánistánu v roce

⁹⁵ *U.S. drone strike kills Al Qaeda leader Ayman al-Zawahiri in Afghanistan*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/politics/white-house/biden-announce-death-top-al-qaeda-leader-al-zawahiri-sources-say-rcna41046>. [cit. 2024-02-14].

2001 zamířil do Pákistánu a později do Íránu. Již od roku 2005 je vypsána odměna za jeho dopadení nebo informace k němu vedoucí.⁹⁶

Jeho nástup do funkce nebyl příliš jednoduchý, jelikož tou dobou už byla Al-Káida hodně decentralizována a spousta odnoží přestala být koordinována centrální Al-Káidou a více se soustředila na cíle v místě jejich působnosti.

5.3 Al-Káida nyní

Přestože Al-Káida utrpěla značné ztráty po smrti jejího vůdce, snažila se v posledních letech o obnovu své síly na Blízkém východě a v některých Afrických regionech. Nadále se snaží rekrutovat nové členy a šířit dál svou ideologii hlavně prostřednictvím sociálních médií.

V dnešní době poskytuje bezpečné útočiště Al-Káidě Írán, který tak poukazuje na velkou podporu terorismu v zemi. Doposud ze strany Al-Káidy nedošlo k úplnému přiznání nového vůdce.

V roce 2023 byly aktivní tyto větve Al-Káidy: Al Shabab, Jamaat Nusrat al Islam wal Muslimin, Al-Káida v Islámském Maghrebu, Al-Káida na Arabském poloostrově, Hurras al Din a Al-Káida v indickém subkontinentu.⁹⁷

Ve druhé polovině roku 2023 vyzývala Al-Káida, aby se její příznivci pomstili Švédsku a Dánsku, za případy pálení Koránu, provedením teroristických útoků v těchto zemích. Al-Káida nazvala tyto dvě země ve svém prohlášení, zeměmi které představují jen dva opovržením hodné body na mapě.⁹⁸

Ačkoli měla Al-Káida jisté neshody s Hamásem, chválila ho za provedení útoku a využili jeho útok na Izrael ze 7. října 2023, k nabádání extrémistů k dalšímu boji v Evropě a Americe. Nabádali k útokům prováděným osamělými vlky, což jsou útoky jednotlivců, kterým se těžko předchází, jelikož jsou nečekané a ne příliš dlouho plánované. Rovněž radili svým stoupencům, aby finančně

⁹⁶ *Al-Káidu vede Saif al-Adel, nejhledanější terorista světa.* Online. 2023. Dostupné z: <https://minutovezpravy.cz/clanek/al-kaidu-vede-saif-al-adel-nejhledanejsi-terorista-sveta/>. [cit. 2024-02-14].

⁹⁷ *Profile: Saif al Adel of al Qaeda.* Online. 2023. Dostupné z: <https://www.wilsoncenter.org/article/profile-saif-al-adel-al-qaeda>. [cit. 2024-02-14].

⁹⁸ *Pomsta je povinná. Al-Káida vyzývá k útokům ve Švédsku a Dánsku za pálení koránu.* Online. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-pomsta-je-povinna-al-kaida-vyzyva-k-utokum-ve-svedsku-a-dansku-za-paleni-koranu-40440805>. [cit. 2024-02-29].

podpořili Palestince v boji. Al-Káida na arabském poloostrově dokonce vydala téměř hodinové video, které obsahuje návod na výrobu bomby pomocí volně dostupných produktů. Al-Káida se v současnosti snaží rozšířit své řady tím, že projevuje sympatie k Palestině a jejím obyvatelům. Lidé postižení konfliktem by tak mohli být náchylní k přidání se k Al-Káidě.⁹⁹

⁹⁹ *The Israel-Hamas War and Resurgent Jihadist Threats to Europe and the United States*. Online. 2024 Dostupné z: <https://www.lawfaremedia.org/article/the-israel-hamas-war-and-resurgent-jihadist-threats-to-europe-and-the-united-states>. [cit. 2024-02-29].

6 Rozbor vybraných útoků

Tato kapitola je zaměřena na detailní rozbor vybraných teroristických útoků, které zanechaly hlubokou stopu v moderní historii. Autorka do této kapitoly vybrala některé z útoků provedených Al-Káidou a ty blíže rozebrala a popsala jejich průběh, přípravy a následky. Vybrány byly útoky, které autorka pokládá za nejznámější a nejvíce medializované, které Al-Káida provedla k prosazení svých ideologických a politických cílů. Těmito útoky jsou: útok na americký torpédoborec USS Cole, útoky 11. září, které jsou pravděpodobně nejznámějšími útoky, a které si vyžádaly obrovské množství mrtvých, poslední vybrané útoky jsou útoky v Londýně spáchané v roce 2005 čtyřmi muži patřícími k Al-Káidě. Teroristické útoky jsou jedněmi z nejtragičtějších událostí, které ovlivnily světovou společnost a změnily bezpečnostní a politické paradigma po celém světě.

6.1 Útok na USS Cole

Tento útok byl třetím v pořadí proveden opět sebevražděnými atentátníky 12. října 2000. Byl mířen na americký torpédoborec kotvící v přístavu Aden v Jemenu. Tato válečná americká loď plula na rutinní misi nedaleko jemenského přístavu. Tento útok byl proveden saudskoarabskou buňkou. Člun s dvoučlennou posádkou, která předstírala blížící se technickou výpomoc, naložený výbušninou v plné rychlosti narazil do středu torpédoborce a explodoval.

Následně bylo zjištěno, že za tímto teroristickým útokem stála al-Káida, konkrétně operativci pod vedením Jamála al-Badawiho, který byl hlavním plánovačem útoku. Útoky podlehl 17 amerických mariňáků a 39 jich bylo zraněno. Samotná loď utrpěla vážné škody, které vyvolaly strach, nejen v USA, ale také všude po světě, jelikož tímto útokem bylo prokázáno, že Al-Káida dokáže zorganizovat teroristické útoky nejen na souši, ale také na moři.

6.2 Rozbor útoků 11. září 2001

Na přelomu roku 1998 a 1999 navrhoval Sheikh Mohammed bin Ládinovi plán útoku na cíle v Americe pomocí unesení 10 letadel. Ta měla zasáhnout

především federální budovy a elektrárny. Deset letadel přišlo bin Ládinovi jako příliš a chtěl se spokojit se čtyřmi.¹⁰⁰

Bin Ládinovi stoupenci, kteří měli útok provést, museli projít výcvikem v Afghánistánu, kde se učili střílet, vyrábět výbušniny, manipulovat se zbraněmi, bojovat na blízkou vzdálenost, luštit různé druhy šifer, kódů a znaků. Část z nich také prošla pilotním kurzem. Věková škála útočníků byla 20-33 let. Jednotliví útočníci se údajně ani neznali a nevěděli, jaký bude jejich úkol. Hlásili se na sebevražednou misi, o jakou půjde, zjistili až před útoky.

Útočníci byli rozděleni do dvou základních buněk, které spolu nebyly v žádném kontaktu a připravovaly se odděleně. Nejschopnější měla být skupina z Hamburské buňky, v jejíž čele stál jakýsi Muhammad Atta, kterému bylo 33 let. Atta byl nejstarším členem skupiny, byl to velmi dominantní Egyptan, který dostával příkazy o provedení útoku. Hamburská skupina se jevila jako velmi soudržná a odhodlaná, sdíleli spolu pronajatý byt, společně se trénovali ze strany operačního provedení útoku, ale nezanedbali ani přípravu duševní. Jejich život, jako život muslimů, byl podřízen dodržování všech náležitostí, které víra v islám obnáší. Navštěvovali místní mešitu, setkávali se s jinými věřícími. Tato buňka byla složena z šesti členů, kteří obývali dům v Hamburku. Tři její členové pilotovali letadla při útocích, zbytek byli spolupracovníci. Dva z nich ale nedostali vízum a do USA se tak nedostali.

Druhou skupinou byla saúdská skupina, ta čítala patnáct členů ve věkovém rozmezí 20-29 let. Od Hamburské skupiny byli odděleni a jedna o druhé neměla nejmenší tušení. Většina únosců byla ze Saudské Arábie, jelikož pro její obyvatele nebylo příliš obtížné získat americká víza. Američtí úředníci se totiž tolik nebáli, že bohatí Saúdové překročí dobu jejich pobytu a budou si zde ilegálně hledat práci.¹⁰¹

¹⁰⁰ GERGES, Fawaz A. *The rise and fall of Al-Qaeda*. New York: Oxford University Press. 2011. ISBN 9780199790654. str. 92

¹⁰¹ BYMAN, Daniel. *Al Qaeda, the Islamic State, and the global jihadist movement: what everyone needs to know*. New York: Oxford University Press, [2015]. ISBN 9780190217266. str. 32-33

Plán operace vznikl v devadesátých letech a byl inspirován plánem Bojinka, který byl naplánován Ramzi Yusufem a dalšími radikály. Mělo jít o ukradení několika letadel a synchronizovaný útok na USA. Ta měla být naložena výbušninami, ale jelikož Yusuf neměl žádné sebevražedné atentátníky, kteří by dokázali pilotovat letadlo a zároveň byli ochotni takový útok provést, z plánu sešlo.

11. září všech devatenáct únosců prošlo letištní kontrolou a začlenilo se mezi ostatní cestující, kontrolou prošli i se svými zbraněmi jako byly nože, oslabující spreje a další. Letištní kontrola se totiž zabývala nalezením střelných zbraní či výbušnin, které byly k únosu letadel běžnější. K převzetí kontroly nad letadlem únosci pobodali některé členy posádky a cestující.¹⁰²

První dva útoky byly mířeny na Světové obchodní centrum, třetí na Pentagon a čtvrtý měl pravděpodobně zasáhnout Bílý dům nebo Kapitol, což se však nezdařilo. První unesené letadlo byl let číslo 11, Boeing 767 American Airlines. Letadlo opustilo letiště v Bostonu v 8:02 a mělo přistát v Los Angeles. V 8:45 narazilo rychlostí 450 mil za hodinu do severní věže Světového nákupního centra. Na tomto letu byli čtyři útočníci, již zmiňovaný Egyptan Muhammad Atta, který letadlo pilotoval a dovedl až k severní věži a tři muži ze Saudské Arábie, Abdulaziz al-Omari, Waleed al-Shehri, Wail al-Shehri, Satam al-Suqami. Zbylí čtyři muži měli za úkol uhlídat pasažéry a odvrátit jakoukoliv jejich vzpouru. Kusy letadla po nárazu vylétaly z opačné strany budovy, než ze které letadlo proniklo do věže. Část podvozku dopadla o pět bloků dál. Trup letadla protnul věž mezi patry 95 až 97, část pravého křídla se zařízla až do 99 patra. V letadle zahynulo 87 pasažérů. Do horní části budovy se okamžitě dostal kouř.

Tou dobou, kdy první letadlo zasáhlo první věž, byl prezident Bush na návštěvě ve školce na Floridě a o této události byl okamžitě informován. Po chvíli mu jeho podřízený zašeptal do ucha, že další letadlo zasáhlo jižní věž a Amerika

¹⁰² BYMAN, Daniel. *Al Qaeda, the Islamic State, and the global jihadist movement: what everyone needs to know*®. New York: Oxford University Press, [2015]. ISBN 9780190217266. str. 34

je pod útokem. Chvíli poté si v letadle volal Bush s viceprezidentem a prohlásil: "Zjistíme, kdo to udělal a nakopeme jim zadky."¹⁰³

Linka 911 okamžitě zaznamenala asi 3 000 hovorů od civilistů, přičemž spousta volajících se nacházela přímo v zasažené věži. Spousta lidí si myslela, že věž se nezhroutí, neboť měla obstát i při hurikánech o rychlosti 140 mil za hodinu. Zástupce ředitele požární bezpečnosti severní věže chtěl nařídít okamžitou evakuaci osob, ale letadlo zničilo rozhlasový systém budovy. První hasiči se dostali k místu pět minut po nárazu a dispečink si vyžádal dalších devatenáct hasičských vozů, aby se dostavili na místo této tragické události. Více než tisíc hasičů nabídlo svou pomoc. Rozhodli se, že budou pomáhat lidem s evakuací, a ne hasit požár, nevěděli totiž zcela přesně, kde hoří, jelikož letadlo při nárazu zničilo detektor požáru. Většina výtahů, které byly v budově, byly mimo provoz a některé uvěznily lidi v mezipatrech. Mezi tím linka 911 přijímala volání od uvězněných lidí, kterým bylo poraděno zůstat na místě, než jim hasiči přijdou na pomoc, pro hasiče však bylo bez výtahů velmi obtížné dostat se s jejich těžkým vybavením nahoru do budovy.

Byl vyhlášen nejvyšší čtvrtý stupeň pohotovosti policejního oddělení. Policie a hasiči vedli nezávislý zásah. Nekomunikovali spolu, jejich frekvence pro komunikaci vysílačkou se neshodovaly. Jelikož osm let město nezorganizovalo žádné společné cvičení pro tyto složky v obchodním centru, neměly žádný zásah natrénován, proto byl celý zásah poněkud chaotický.

Když došlo k zasažení severní věže, začalo se i s evakuací lidí z jižní věže. Část z nich byla ale strážci poslána zpět s tím, že budova je zajištěna. Hasiči důvěřovali budově, že lid v ní ochrání a že zůstat u země v budově bez ohně a kouře pro ně bude bezpečnější, než zahájit evakuaci i zde. Hlavní měla být evakuace lidí z místa požáru a z poschodí nad ním. Ale lidé v jižní věži dostávali pokyny různé, záleželo na tom, který policista na hovor odpovídal, někteří dávali pokyny k odchodu, jiní naopak k tomu, aby zůstali na místě.¹⁰⁴

¹⁰³ BERGEN, PETER. *The longest war*. New York Times, 2011. ISBN 978-0-85720-882-8. str. 51

¹⁰⁴ CLARKE, Richard A. *Strategie války proti terorismu*. Top class. Praha: Alfa Publishing, 2005. ISBN 8086851141.

Devět minut po nárazu letu č. 11 bylo vyhlášeno, aby lidé v severní věži zůstali ve svých kancelářích, aby neblokovali schodiště pro záchranáře, zraněné a lidi v přímém ohrožení. Pokyny se tedy velmi rychle měnily a vše bylo velmi zmatené. Kolem deváté hodiny došlo k dalším změnám a velitel policie nařídil evakuaci obou budov. Chvíli poté palivo z letadla vzplanulo, dvě schodiště ze tří byla plná kouře a ohně. Nejlepší cestou pro únik bylo schodiště C, to se nacházelo nejjihněji.

V 9:02 už lidé z jižní budovy viděli blížící se letadlo. Šlo o let číslo 175, Boeing 767 United Airlines rovněž z Bostonu do Los Angeles. Tento let narazil rychlostí 545 mil za hodinu do jižní věže v 9:03. Na palubě letadla se nacházelo pět útočníků, tři byli saudskoarabské národnosti, Ahmed al-Ghamdi, Hamza al-Ghamdi, Mohald al-Shehri a dva byli ze Spojených arabských emirátů Marwan al-Shehhi, ten letadlo pilotoval, a Fayez Banihammad. Před nárazem se letadlo mírně naklonilo a zasáhlo, tak patra 85 až 77. V letadle zahynulo 51 pasažérů a 9 členů posádky. V jižní věži zůstalo otevřené pouze jedno schodiště, o tom ale vědělo jen pár lidí. Lidé mohli jít pouze nahoru, někteří se dostali až ke střešním dveřím, ty ale byly zamčeny kvůli vandalům a sebevrahům.

Před půl desátou se objevila zpráva, že se blíží třetí letadlo, vzdušný prostor nad New Yorkem už byl sice uzavřený, ale tisíce letadel byly stále ve vzduchu. Ještě v 9:07 vysílali na letišti La Guardia další lety, jelikož o únosech nevěděli.¹⁰⁵

V 9:50 došlo ke zřícení jižní věže. Severní věž se zhroutila v 10:29. Při pomáhání civilistům zemřelo v severní budově 200 hasičů. Vyšetřovatelé zjistili, že náraz letadel a extrémní požár způsobily pád obou budov, nešlo o stavební chybu. V obou budovách zemřelo 2 749 osob.

Další unesené letadlo bylo Boeing 757, American Airlines, let číslo 77. Měl namířeno z Washingtonu do Los Angeles. Letadlo vzlétlo z Dullesova letiště, po 36 minutách začalo měnit kurs a po dvou minutách zmizelo z radarů úplně. Toto letadlo mělo za úkol zasáhnout Pentagon. Na tomto letu bylo pět atentáčníků ze

¹⁰⁵ CLARKE, Richard A. *Strategie války proti terorismu*. Top class. Praha: Alfa Publishing, 2005. ISBN 8086851141.

Saudské Arábie, pilot Hani Hanjour, dále pak Nawaf al-Hazmi, Salem Alhazmi, Khalid al-Mihdhar a Majed Moqed. Do Pentagonu narazili v 9:39. Letadlo bez vytažení podvozku klouzalo k ministerstvu obrany. Nakonec narazilo rychlostí 853 kilometrů v hodině do zadní stěny a okamžitě vzplanulo. Letoun narazil mezi sekci jedna a dva, což bylo šťastnou náhodou, jelikož v sekci dva probíhala zrovna rekonstrukce, a tak zde nebylo tolik lidí jako obvykle. Díky pevné konstrukci se druhé patro propadlo až po třiceti minutách, mohlo tak dojít k evakuaci osob, které náraz přežily. Při následném zhroucení pěti pater nad letadlem, tak nebyl nikdo další zabit. V letadle zemřelo 59 lidí včetně posádky a na zemi při nárazu zemřelo 184 lidí. Ten den přišlo do práce na ministerstvo 22 000 zaměstnanců.¹⁰⁶

Poslední unesený let číslo 93, Boeing 757, United Airlines letěl z New Jersey do San Francisca. Letadlo vzlétlo o 25 minut později kvůli velké vytíženosti. Zhruba o půl desáté dostali piloti zprávu ze země, aby se měli na pozoru, že dvě letadla narazila do Světového obchodního centra. O dvě minuty později se únosci pokusili o převzetí kontroly nad letadlem. Únosci stočili let zpět směrem k Washingtonu. Později došlo k pokusu pasažérů dostat se do kokpitu, poté únosci zatočili dolů a doprava. Když únos započal, někteří pasažéři kontaktovali své příbuzné, díky čemuž se dozvěděli o osudech předchozích letů. K zemi se letoun dostal v 10:10, havaroval v Pensylvánii do neobydlené oblasti kousek od města Shanksville. Cílem měl být Kapitol. Pasažéři se ale pokusili svést boj s únosci a zachránili tak lidi v Kapitolu. Později bylo zjištěno, že by se pasažérům mohlo vydařit převzít kontrolu a přistát, proto nechali letadlo havarovat. Zahynulo 37 pasažérů, 7 členů posádky a čtyři teroristé Ahmed al-Haznawi, Ahmed al-Nami, Saeed Al-Ghamdi a Ziad Jarrah, jenž byl pilotem po převzetí kontroly nad letounem. Spousta životů byla, ale díky hrdinským činům posádky, zachráněna.¹⁰⁷

V průběhu nadcházejících dní pátraly bezpečnostní agentury po možných únoscích. Podařilo se sestavit seznam devatenácti možných únosců. Hlavní

¹⁰⁶ *Do Pentagonu narazilo 11. září 2001 letadlo rychlostí 853 km/h. Stovky životů zachránila konstrukce budovy i náhoda.* Online. 2023. Dostupné z: <https://zoom.iprima.cz/historie/pentagon-11-zari>. [cit. 2024-12-21].

¹⁰⁷ BYMAN, Daniel. *Al Qaeda, the Islamic State, and the global jihadist movement: what everyone needs to know*®. New York: Oxford University Press, [2015]. ISBN 9780190217266. str. 35-36

z nich, Mohammad Atta dokonce zanechal kufr se spoustou stop. V jeho zavazadle byla nalezena tréninková videa o pilotování Boeingu, kniha modliteb a dopis, kde psal o jeho přání zemřít jako mučedník při bránění islámu. V troskách na místě činu byl také nalezen jeho pas.

Po útocích bylo nalezeno i několik dopisů v zavazadlech dalších útočnicků. V dopisech se píše o tom, jak obdrželi informace a návod, jak se mají na útok připravit. Dopisy také obsahovaly informace, jak při útoku operovat. Také se zde píše, jak se mají chovat při samotném útoku. Prosí o odpuštění jejich hříchů Alláhem. Před únosem se od nich vyžadovalo vedení spořádaného muslimského života, modlit se a nalézt cestu k Alláhovi, číst Korán. Všechno toto bylo potřeba, aby se po smrti setkali v nebi s Alláhem. Neměli klesat na mysl, měli si uvědomit, že po smrti je čeká daleko hezčí místo v ráji.¹⁰⁸

6.3 Útoky v Londýně

Ráno sedmého července 2005 zachytila kamera čtyři muže objímající se na nádraží Kings Cross v Londýně. Objali se a poté se rozdělili, tři nastoupili do souprav metra a čtvrtý do autobusu. Do hodiny a půl muži odpálili bomby, které měli s sebou. Zabili sebe a dalších padesát dva lidí, přičemž stovky dalších zmrzačili nebo zranili. Tento útok se stal nejsmrtelnějším teroristickým útokem v britské historii.

V dalších několika dnech se podařilo identifikovat všechny útočníky na kamerách, jelikož všichni měli na zádech velké batohy, ve kterých nesli výbušniny, nebylo to pro policii příliš problematické. Útok byl proveden těmito muži: Mohammad Sidique Khan, Shehzad Tanweer, Germaine Lindsayten jediný nebyl pákistánského původu a poslední útočník nejmladší Hasib Hussain.

Všichni útočníci žili v Londýně, většina se svými rodinami, které na nich nepozorovaly nic zvláštního kromě toho, že přísně dodržovali své muslimské povinnosti. Hlavními vůdci této skupiny byli pravděpodobně Khan s Taweerem, ti měli odcestovat do Pákistánu, aby se spojili s militantními skupinami. Před svou

¹⁰⁸ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1. str. 128-130

poslední cestou do Pákistánu v roce 2004 natočil Khan video, ve kterém se loučil se svou rodinou.

Dva měsíce po útocích na povrch vyplula další nahrávka, tentokrát označená zlatým logem Pákistánské odnože Al-Káidy. Na této mučednické nahrávce, kterou se útočníci z Al-Káidy vyznačují, promluvil Khan a označil bin Ládina a Zawahirího za hrdiny dneška. Později se na nahrávce objevil i Zawahirí, který objasnil důvod útoku. Měli být jakousi pomstou Britům za to, že se účastnili války v Iráku a za ignoraci bin Ládinovy nabídky na příměří s koalicí, která byla ochotná se stáhnout z Iráku. Tato nabídka pozbyla platnosti 15. července 2004, téměř rok před útoky.

Khan se vrátil do Anglie v únoru 2005 a zainvestoval do nákupu chemikálií, ze kterých spolu s ostatními vyrobili bomby, všechny na bázi peroxidu vodíku. Celá operace spolu s letenkami vyšla asi na 14 000 dolarů a většinu financoval Khan. O dva týdny později byly v Londýně odpáleny další bomby na bázi peroxidu vodíku, ty se staly neškodnými kvůli jejich chybné konstrukci.¹⁰⁹

¹⁰⁹ BERGEN, PETER. *The longest war*. New York Times, 2011. ISBN 978-0-85720-882-8. str. 197-201

7 SWOT analýza teroristické organizace Al-Káida

Ke zpracování bakalářské práce byla využita logická metoda analýzy. Analýza představuje myšlenkové rozložení složitého jevu na jeho složky. Cílem je odhalení vztahů mezi částmi zkoumaného jevu, směřuje od známého celku k rozlišení jeho součástí, v práci byla využita metoda SWOT analýzy.

V této kapitole autorka rozebírá a hodnotí vnitřní a vnější prostředí pro fungování teroristické organizace Al-Káida v současnosti pomocí aplikace SWOT analýzy. Tato metoda slouží k identifikaci vnitřních silných a slabých stránek organizace a také hrozeb a příležitostí plynoucích pro organizaci z vnějšího prostředí. Její název pochází z anglických slov: strenghts, weaknesses, opportunities a threats, v překladu silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby.

V rámci analýzy autorka stanovila hypotézu:

1. Al-Káida je stále silnou organizací, s množstvím prostředků, kterou není vhodné podceňovat i přes její zeslabenou aktivitu v dnešní době.

<p><u>Silné stránky</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dlouhodobá existence • Výkonná strategie • Mnoho členů s kvalitním vojenským výcvikem • Jednoduchost ideologie • Globální charakter • Schopnost adaptability 	<p><u>Slabé stránky</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ztráta charismatického vůdce • Nejednotné velení • Menší aktivita v současnosti • Menší podpora Talibánem • Kritika ze strany jiných muslimů • Snížená komunikace s okolím • Vraždění civilistů
<p><u>Příležitosti</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Utajenost organizace • Členové všude po světě • Nemožnost USA využít dronových útoků v Afghánistánu • Velký arzenál zbraní • Talibán zpět u moci • Množství chudých a nestabilních zemí, které mohou organizaci poskytnout útočiště • Izraelsko-palestinský konflikt 	<p><u>Hrozby</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizace se nachází na seznamu teroristických organizací OSN • Největší nepřítel je USA a Velká Británie s kvalitní armádou • Lepší vojenské vybavení nepřátel • Existence Strategie boje proti terorismu vydaná EU • Aktuálně lepší připravenost na teroristické útoky • Větší spolupráce zemí v boji proti terorismu

Tabulka 1 SWOT Analýza

7.1 Silné stránky

Mezi silné stránky lze zařadit, její dlouhodobou existenci, jelikož je tato organizace dlouhodobě aktivní a zvládla přežít i v pro ni těžkých časech. Má spoustu zkušeností a je silně zapsána do povědomí lidí. Mezi další její silnou stránku lze zařadit její výkonnou strategii, o které svědčí její stálá existence a řada úspěšných útoků. Za třetí silnou stránku lze považovat její spoustu členů s kvalitním výcvikem, ať už z výcvikových táborů samotné Al-Káidy, nebo spousty vojáků, kteří již prošli řadou válek. Mezi jednu z nejpodstatnějších silných stránek

Ize zařadit jednoduchost její ideologie, která je stručná a pro mnohé jasná a atraktivní. Neméně podstatnou stránku je globální charakter celé organizace, kdy její útoky odnože jsou rozprostřeny téměř po celém světě a jejím členem se může stát v podstatě kdokoliv, kdo je ochoten přijmout a bojovat za její ideologii, bez ohledu na jeho národnost. Poslední zařazenou silnou stránkou je schopnost Al-Káidy rychle se adaptovat, tato vlastnost ji mnohokrát pomohla přežít.

Silné stránky	Hodnocení	Váha	Výsledek
Dlouhodobá existence	3	0,15	0,45
Výkonná strategie	3	0,15	0,45
Mnoho členů s kvalitním výcvikem	4	0,15	0,6
Jednoduchost ideologie	4	0,2	0,8
Globální charakter	4	0,15	0,6
Schopnost adaptability	4	0,2	0,8
Celkem silné stránky			3,7

Tabulka 2 Silné stránky

7.2 Slabé stránky

Mezi slabé stránky lze zařadit absenci charismatického vůdce, kterým po dlouhou dobu byl Usáma bin Ládín. Bin Ládín byl velice charismatický a dokázal spousty muslimů zaujmout, po jeho smrti nastoupil na jeho post Zawahiri, který byl sice chytrý, ale ne natolik charismatický, aby dokázal zaujmout masy lidí. Další slabou stránkou by mohlo být nejednotné velení, které následovalo po Zawahiriho smrti. Dále sem lze zařadit malou aktivitu organizace v současnosti, kvůli které postrádá atraktivitu pro mladé, po boji hladové džihádisty, kteří by mohli zvážit zvolení si jiné aktivnější radikální organizace. Kvůli ztrátě své dřívější atraktivity sem lze zařadit menší počet spolupracujících odnoží než v minulosti. Slabou stránkou číslo pět by mohla být kritika ze strany jiných muslimů, která by mohla snížit počet nových členů. Předposledním zařazeným bodem je snížení komunikace s okolím, v tom smyslu, že byla výrazně snížena její publikační činnost, ať už prostřednictvím videí nebo psaných textů. Posledním bodem v tabulce je vraždění civilistů, jelikož je velmi těžko ospravedlnitelné zabíjení nevinných lidí.

Slabé stránky	Hodnocení	Váha	Výsledek
Ztráta charismatického vůdce	-4	0,3	-1,2
Nejednotné velení	-2	0,1	-0,2
Menší aktivita v současnosti	-3	0,15	-0,45
Menší počet spolupracujících odnoží	-2	0,1	-0,2
Kritika ze strany jiných muslimů	-3	0,15	-0,45
Snížená komunikace s okolím	-2	0,1	-0,2
Vraždění civilistů	-2	0,1	-0,2
Celkem slabé stránky			-2,9

Tabulka 3 Slabé stránky

7.3 Příležitosti

Pokud se přesuneme k příležitostem, lze sem zařadit utajenost organizace a její těžkou odhadnutelnost, která se pro její nepřátele nejednou stala osudnou. Další příležitost lze vnímat v rozprostřenosti jejích členů všude po světě a možnost zaútočit nepozorovaně odkudkoliv a kdekoliv. Další příležitost lze nalézt ve znemožnění dronových útoků americkými silami z důvodu mírových smluv s Talibánem, který by tajně mohl poskytovat útočiště pro některé ze členů Al-Káidy. Neméně podstatnou příležitostí je obsáhlý arzenál zbraní, které Al-Káida vlastní už z dob afghánsko-sovětské války. Další příležitostí je ta, že Talibán je v Afghánistánu znovu u moci a díky dřívějším vazbám na Al-Káidu by mohlo dojít k další spolupráci. Velkou příležitostí pro Al-Káidu je také množství chudých zemí s negramotným obyvatelstvem, které by opět mohly poskytnout útočiště pro tuto organizaci. Poslední vybranou příležitostí je stále probíhající izraelsko-palestinský konflikt, do kterého by mohla být později zapojena i Al-Káida, která by se takto mohla opět zviditelnit.

Příležitosti	Hodnocení	Váha	Výsledek
Utajenost organizace	4	0,2	0,8
Členové všude po světě	4	0,25	1
Nemožnost USA využít dronových útoků v Afghánistánu	2	0,1	0,2
Velký arzenál zbraní	2	0,1	0,2
Talibán zpět u moci	2	0,1	0,2
Množství chudých a nestabilních zemí, které mohou poskytnout organizaci útočiště	3	0,15	0,45
Izraelsko-palestinský konflikt	2	0,1	0,2
Celkem příležitosti			3,05

Tabulka 4 Příležitosti

7.4 Hrozby

Hrozbu pro organizaci představuje například její zařazení na seznam teroristických organizací OSN. Další hrozbou je výběr silných nepřátel, mezi které patří USA a Velká Británie, přičemž obě tyto země disponují velmi kvalitní armádou. Třetí hrozbou je lepší vojenské vybavení nepřátel. Na seznam hrozeb lze zařadit Strategii boje proti terorismu vydanou Evropskou unií, která byla přijata v roce 2005 a obsahuje čtyři hlavní body, prevenci, ochranu, pronásledování a reakci. K hrozbám pro organizace se také váže lepší připravenost nepřátel na teroristické útoky. Podstatnou hrozbou je rovněž větší spolupráce zemí v boji proti terorismu.

Hrozby	Hodnocení	Váha	Výsledek
Organizace se nachází na seznamu teroristických organizací OSN	-3	0,15	-0,45
Největší nepřítel je USA a Velká Británie s kvalitní armádou	-4	0,25	-1
Lepší vojenské vybavení nepřátel	-4	0,25	-1
Existence Strategie boje proti terorismu vydaná EU	-3	0,15	-0,45
Aktuálně lepší připravenost na teroristické útoky	-2	0,1	-0,2
Větší spolupráce zemí v boji proti terorismu	-4	0,1	-0,4
Celkem hrozby			-3,5

Tabulka 5 Hrozby

7.5 Výsledek SWOT analýzy

Výsledná bilance SWOT analýzy organizace je 0,35, z tohoto výsledku vyplývá, že organizace nepředstavuje takové nebezpečí pro nynější společnost jako dříve, kvůli své zeslabené aktivitě. Zároveň není na místě organizaci podceňovat, jelikož je stále funkční, má silné jádro, které nezaniklo, a i v dnešní době má příležitosti, kterých by mohla v budoucnu využít ke svému návratu do většího povědomí lidí.

Silné stránky organizace představují její pevné základy s dlouhou historií, rovněž jednoduchost její ideologie spolu s obrovskou schopností adaptability. Díky těmto faktorům organizace stále disponuje možností provádět teroristické útoky. Slabými stránkami jsou naopak ztráta silného vůdce, se kterým se pojí odliv některých přidružených organizací či nově příchozích stoupenců. Touto analýzou autorka obě hypotézy verifikuje. Příležitosti pro organizaci stále jsou a pravděpodobně nikdy úplně nevymizí, těmi největšími mohou nyní být izraelsko-palestinský konflikt, který nyní rezonuje světem a do kterého by se mohla Al-Káida zapojit. Dále její schopnost mobilizovat její jednotky všude po světě je obrovskou příležitostí. Největší hrozbu naopak představuje postupující globalizace, která

usnadňuje spolupráci mezi zeměmi pro boj proti terorismu, a jednak rostoucí technologické možnosti pro sledování a vyšetřování teroristických skupin.

Autorka tímto poměrně vyváženým zhodnocením potvrzuje svou stanovenou hypotézu: Al-Káida je stále silnou organizací, s množstvím prostředků, kterou není vhodné podceňovat i přes její zeslabenou aktivitu v dnešní době.

Úroveň	Bilance	Výsledek
Interní	Silné a slabé stránky	0,8
Externí	Příležitosti a hrozby	-0,45
Výsledná bilance		0,35

Tabulka 6 Výsledná bilance SWOT analýzy

Závěr

Al-Káida je bezpochyby jednou z nejznámějších teroristických organizací světa, primárně díky útokům provedeným dne 11. září 2001, z nichž celému světu dodnes běhá mráz po zádech. V průběhu její studie autorka podrobně zkoumala organizaci od jejího vzniku až po současnost, včetně její ideologie, strategie i financování.

Za dobu svého fungování prošla organizace řadou změn ve všech různých oblastech, včetně změny své strategie a složení ve struktuře, kdy nejprve fungovala jako poměrně centralizovaná skupina s centrálním vedením. Postupem času se však přetvořila a transformovala své následovníky do menších buněk, což jí zajistilo poměrně složité vypátrání a zneškodnění, jelikož i v případě, že by se podařilo jednu její část zneškodnit, má v záloze spousty dalších, které jsou schopny rychlého zpětného úderu.

Al-Káida rovněž disponuje velice jednoduchou, srozumitelnou a pro mnohé velmi atraktivní ideologií. Al-Káida klade důraz na návrat k prvému a původnímu islámu, který byl praktikován prvními generacemi muslimů, a vlivy západních zemí vnímá jako hrozbu pro islám. Důraz klade na džihád, který považuje za svatý, a tedy ospravednitelný boj, formu obrany a šíření islámu. Boj proti západu a nevěřícím, jak jsou nazýváni všichni nemuslimové, považuje za povinnost každého muslima.

Al-Káida usiluje o vytvoření kalifátu, neboli islámského státu, který by zahrnoval muslimské země a řídil se právem šaría. Jako hlavního nepřítele vnímá západ, jelikož zastává názor, že západ se snaží o útlak a vykořisťování muslimů.

Podstatnou změnou, kterou Al-Káida prošla, byla změna jejího vůdce, ke které došlo již dvakrát, přičemž první změna měla poměrně velké následky a byla pro vývoj poměrně zásadní. Usáma bin Ládín, který byl zakladatelem a prvním vůdcem Al-Káidy, byl velmi charismatický a uměl nalákat mladé muslimy na svoji stranu, zároveň organizaci velmi dobře propagoval díky množství větších útoků. Po jeho smrti jej ve vedení nahradil Zawahiri, který však postrádal bin Ládínovo charisma a o propagaci Al-Káidy se pokoušel především online. Byla částečně

změněna i strategie boje, kdy Al-Káida zanechala velkých a nákladných útoků a zaměřila se na menší decentralizované útoky.

I přes řadu změn, kterými Al-Káida prošla, stále představuje velké nebezpečí pro mezinárodní bezpečnost. Přes veškeré snahy z vnějšku se dodnes její činnost nepodařilo úplně zastavit a zůstává tak stále schopnou plánovat a uskutečňovat teroristické útoky. Momentálně je její činnost zejména v oblasti útoků snížena, ale stále je tu řada příležitostí, kterých by mohla Al-Káida v budoucnu využít, ať už jde o návrat Talibánu k moci, nebo stále probíhající izraelsko-palestinský konflikt.

V dnešní době se Al-Káidě již nedostává takové mediální pozornosti jako dříve, to z ní ale nečiní neškodnou či nefungující organizaci, proto je i nadále podstatné na ni nezapomínat a nepodceňovat ji coby hrozbu.

Pro boj s touto organizací je velmi podstatná mezinárodní spolupráce, toto opatření je podstatným faktorem pro boj s terorismem obecně. Je nutné, aby země spolupracovaly ve sledování, zadržování a vyšetřování podezřelých, nejpodstatnější je v tomto případě výměna informací, bez kterých bychom se v bezpečnostní oblasti neobešli.

Klíčovou roli pro odhalování terorismu rovněž hrají zpravodajské služby, které pokud budou efektivně plnit svoje úkoly, pomohou při odhalování terorismu. Dalším opatřením pro zamezení šíření terorismu je prevence radikalizace a šíření radikálních ideologií, které je možné dosáhnout šířením osvěty ve školách, problematických komunitách či v chudých státech, které jak víme poskytují často útočiště pro různé teroristické organizace. Jelikož spousta teroristických organizací vychází dnes z myšlenky radikálního islámu, je nutné šíření myšlenky, která bude spojovat všechna náboženství a šířit myšlenku, že si jsou všechna rovna a žádné není špatné.

Pro zamezení či omezení páčání teroristických aktivit je rovněž podstatná kontrola pohybu osob a věcí přes hranice. Pokud dojde k posílení hranic, spolu s vysokou kontrolou na hraničních přechodech či letištích, sníží se tím riziko přesunu teroristů a pro ně podstatného materiálu.

Dalším komplikovaným opatřením pro boj s terorismem je sledování finančních transakcí, jelikož Al-Káida je stejně jako jiné teroristické organizace závislá na získávání financí je důležité sledovat podezřelé převody peněz, případně takovým převodům zabránit. Možným opatřením pro boj s terorismem mohou být rovněž cílené akce či útoky vedené přímo proti jedincům, o kterých svědčí řada důkazů, že se podílejí na teroristické činnosti, tyto operace by tak vedly k oslabení organizace.

Posledním navrženým možným opatřením by mohly být snahy o zlepšení životních podmínek v chudých regionech, které jsou často kolébkou terorismu, tímto opatřením je myšleno například rozšíření možnosti vzdělání pro větší část obyvatel, vyšší nabídka pracovních pozic či lepší zdravotní zabezpečení.

Boj s terorismem obecně vyžaduje velké úsilí a jedná se o velmi složitý proces, je ale nutný mezinárodní koordinovaný postup, alespoň pro potlačení hrozeb terorismu a jeho dopadů.

Seznam použitých literárních zdrojů

1. BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus*. Praha: Police History, 1999. ISBN 8090267017
2. MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1.
3. BRZYBOHATÝ, Marian. 1999. *Terorismus II*. Vyd. 1. Praha: Police history. ISBN 8090267041.
4. NEKOLA, David. *Islám a terorismus*. V Pstruží: Lukáš Lhot'an, 2017. ISBN 978-80-906030-8-0.
5. HORÁK, Slavomír. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005. ISBN 80-86445-17-8.
6. NOVÁK, Martin. *Džihád proti Kremlu: sovětská válka v Afghánistánu a zrod Al-Káidy*. Polozapomenuté války. Praha: Epoque, 2008. ISBN 978-80-87027-63-9.
7. MAREK, Jan. *Afghánistán*. Stručná historie států. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-128-0.
8. GRAY, John. *Al Kajda a co to znamená být moderní*. Přeložil Milena TURNER. Myšlenky (Mladá fronta). Praha: Mladá fronta, 2005. ISBN 8020412700.
9. ČAMROVÁ, Lucie. *Fragilita globálního systému: proč přežila al-Káida*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 9788073805531.
10. POHLY, Michael a DURÁN, Chalid. *Usáma bin Ládín a mezinárodní terorismus*. Brno: Jota, 2001. ISBN 80-7217-153-4.
11. BYMAN, Daniel. *Al Qaeda, the Islamic State, and the global jihadist movement: what everyone needs to know®*. New York: Oxford University Press, [2015]. ISBN 9780190217266.
12. BERGEN, PETER. *The longest war*. New York Times, 2011. ISBN 978-0-85720-882-8.
13. CLARKE, Richard A. *Strategie války proti terorismu*. Top class. Praha: Alfa Publishing, 2005. ISBN 8086851141.

14. FAWAZ, GERGES. *The Rise and Fall of Al-Qaeda*. Oxford University Press, 2011. ISBN 9780199790654.
15. KROPÁČEK, Luboš. 1996. *Islámský fundamentalismus*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad. ISBN 8070211687.
16. MENDEL, Miloš. *Džihád: Islámské koncepce šíření víry*. Brno: Atlantis, 1997. ISBN 80-7108- 151-5.
17. POHLY, Michael a DURÁN, Chalid. *Usáma bin Ládín a mezinárodní terorismus*. Brno: Jota, 2001. ISBN 80-7217-153-4.
18. WALTER, Aaron, Ondrej FILIPEC a Inka BORAROSOVA. *Global Jihad: Case Studies In Terrorist Organizations*. Gdansk: Research Institute for European Policy, 2017. 230 s. ISBN 978-83-944614-3-0.
19. HELLMICH, Christina. 2011. *Al-Qaeda: from global network to local franchise*. New York: Zed Books. s. 19. ISBN 978-1848139084.
20. SCHVEITZER, Y.: SHAY, SHAY, *The globalization of Terror*. Transaction Publishers, 2003, 1-4128-0709-3.
21. SETH, G. J. The Terrorist Threat from Pakistan. *Survival*, 2011, 9780429333149.

Seznam použitých internetových zdrojů

1. *Definice pojmu terorismus*. Online. 2009. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>. [cit. 2023-11-06].
2. *Salafismus, doslovná verze islámu*. Online. 2017. Dostupné z: <https://casopisargument.cz/?p=9353>. [cit. 2023-12-01].
3. *Sebevražedný atentát v Súru zahájil smutnou tradici*. Online. 2012. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/archiv/sebevrazedny-atentat-v-suru-zahajil-smutnou-tradici-289751>.
4. *Osama bin Laden*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Osama-bin-Laden>. [cit. 2023-12-02].

5. *Ayman al-Zawahiri*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Ayman-al-Zawahiri>.
6. *Egyptský islámský džihád*. Online. 2021. Dostupné z: <https://cs.alegsaonline.com/art/30413>.
7. *Al-Qaeda in East Africa and the Horn*. Online. 2023. Dostupné z: <https://journals.lib.unb.ca/index.php/JCS/article/view/5655>.
8. *Do Pentagonu narazilo 11. září 2001 letadlo rychlostí 853 km/h. Stovky životů zachránila konstrukce budovy i náhoda*. Online. 2023. Dostupné z: <https://zoom.iprima.cz/historie/pentagon-11-zari>
9. *20 let války proti teroru: Dospěla od hladkého vítězství k dokonalé porážce*. Online. 2021. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/uctovani-s-vaikou-proti-teroru-od-hladkeho-vitezstvi-kdokonale-porazce-173122>.
10. *Creation of the Department of Homeland Security*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.dhs.gov/creation-department-homeland-security>.
11. *Amerika ukázala důkaz proti bin Ládinovi*. Online. 2001. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/amerika-ukazala-dukaz-proti-bin-ladinovi.A011213_165602_zahranicni_jpl?r=zahranicni&l=1&t=A011213_165602_zahranicni_jpl&r2=zahranicni.
12. *Brutální vraždu novináře Pearl teroristé natočili. Teď je únosce volný, jde z vězení*. Online. 2021. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/novinar-daniel-pearl-byl-prvni-obeti-teroristu-na-videu-jeho/r~b1280fb6622a11ebaabd0cc47ab5f122/>.
13. *Mumbai Terror Attacks Fast Facts*. Online. 2009, 2022. Dostupné z: <https://www.cnn.com/2013/09/18/world/asia/mumbai-terror-attacks/index.html>
14. *Výbuch u jordánské ambasády v Bagdádu zabil nejméně 11 lidí*. Online. 2003. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-vybuch-u-jordanske-ambasady-v-bagdadu-zabil-nejmene-11-lidi-265818>.

15. *Útok na OSN v Iráku nepřežil šéf mise.* Online. 2003. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/archiv/utok-na-osn-v-iraku-neprezil-sef-mise.A030819_152830_zpravy_irak_ton.
16. *Koaliční síly jsou zabitím Američana znechuceny.* Online. 2004. Dostupné z: https://www.bbc.co.uk/czech/worldnews/story/2004/05/040512_us_beh_eading_1715.shtml.
17. *Video shows American hostage beheaded.* Online. 2004. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2004/WORLD/meast/09/20/iraq.beheading/>.
18. *Výbuch zničil minarety mešity v Sámara, v Bagdádu zákaz vycházení.* Online. 2007. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/bagdad_vybuch_minaret20070613.html.
19. *Američané ukázali tělo Zarkáviho.* Online. 2006. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/americane-ukazali-telo-zarkaviho/r~i:article:172308/>.
20. *Také Obama povede svou velkou válku - v Afghánistánu, píše NYT.* Online. 2009. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/znicime-vas-porazime-a-odstranime-vzkazal-obama-teroristum-177100>.
21. *Šéfovou smrt pomstíme, hrozí jemenská Al Kajda.* Online. 2011. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/sefovou-smrt-pomstime-hrozi-jemenska-al-kajda.A111010_172547_In_zahranici_mtr.
22. *Bin Ládina prozradil telefon. Dům, kde se skrýval, byl podezřelý z mnoha důvodů.* Online. 2021. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/usama-bin-ladin-desate-vyroci.html.
23. *Jak zemřel bin Ládin?* Online. 2011. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/jak-zemrel-bin-ladin-230612>.
24. *Ayman al-Zawahiri appointed as al-Qaeda leader.* Online. 2011. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-13788594>.
25. *„Při americké protiteroristické operaci byl zabit Hamza bin Ládin.“ Trump potvrdil informace médií.* Online. 2019. Dostupné

- z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/usa-trump-hamza-bin-ladin-usama-al-kaida_1909141615_vtk.
26. *Ayman al-Zawahiri, al-Qaeda leader, killed at 71*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/obituaries/2022/08/01/ayman-al-zawahiri-al-qaeda-dead/>.
27. *U.S. drone strike kills Al Qaeda leader Ayman al-Zawahiri in Afghanistan*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/politics/white-house/biden-announce-death-top-al-qaeda-leader-al-zawahiri-sources-say-rcna41046>.
28. *Al-Káidu vede Saif al-Adel, nejhledanější terorista světa*. Online. 2023. Dostupné z: <https://minutovezpravy.cz/clanek/al-kaidu-vede-saif-al-adel-nejhledanejsi-terorista-sveta/>.
29. *Profile: Saif al Adel of al Qaeda*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.wilsoncenter.org/article/profile-saif-al-adel-al-qaeda>.
30. *National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States: Monograph on Terrorist Financing*. PDF. Dostupné z: https://www.9-11commission.gov/staff_statements/911_TerrFin_Monograph.pdf.
31. *What Is Hawala? Money Transfer Without Money Movement*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/h/hawala.asp>.
32. *Pomsta je povinná. Al-Káida vyzývá k útokům ve Švédsku a Dánsku za pálení koránu*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-pomsta-je-povinna-al-kaida-vyzyva-k-utokum-ve-svedsku-a-dansku-za-paleni-koranu-40440805>

Seznam tabulek

Tabulka 1 SWOT Analýza	64
Tabulka 2 Silné stránky	65
Tabulka 3 Slabé stránky	66
Tabulka 4 Příležitosti	67
Tabulka 5 Hrozby	68
Tabulka 6 Výsledná bilance SWOT analýzy	69